

SBORNÍK

JEDNOTY POTOMKŮ POBĚLOHORSKÝCH EXULANTŮ-POKUTNÍKŮ A PŘÁTEL RODOPISU V PRAZE

Rodopis - Historie - Vlastivěda.

Vychází 1/4letně. — Majitel, nakladatel a vydavatel spolek: Jednota potomků pobělohorských exulantů-pokutníků a přátel rodopisu v Praze. — Rediguje dr. Vincenc Matina. — Redakce, administrace a expedice Praha II., Jircháře 10. — Telef. 438-76. — Odpovědný redaktor dr. Jan Rejsa. — Předplatné: ročně Kč 12.—, jednol. číslo Kč 3.—. — Příspěvek členský: členové činní Kč 36.—, přispívající Kč 24.— za správní rok. — Zápisné Kč 3.—. Užívání novin. známek povoleno výn. řed. pošt ze 17. prosince 1929 č. 278762/VII 1930.

OBSAH :

	Str.
Dr. Vincenc J. Matina a A. P. Šlechta : Dějiny českých Mutinů a Matinů	48
Rodopisné rozhledy	76
Zprávy spolkové	78

P R A H A 1931

NAKLADEM „JEDNOTY POTOMKŮ POBĚLOHORSKÝCH EXULANTŮ-POKUTNÍKŮ A PŘÁTEL RODOPISU“

V PRAZE II., JIRCHÁŘE 10.

TISKL „ORBIS“, PRAHA XII.

DĚJINY ČESKÝCH MUTINŮ A MATINŮ.

(Ukázka z rodinné kroniky Matinů Maršovských.)

Úvod.

Kronika Matinů Maršovských, mých dokázaných přímých předků není ještě dohotovená, ale mám již tolik hojného materiálu sebráno, že ji v dohledné době budu moci ukončiti a samostatně vydati. Zatím dělím ji ve svém rukopisu ve tři kapitoly:

1. Jména Mutina a Matina;
2. Nejstarší čeští Mutinové a jejich rozrod.
3. Nejstarší čeští Matinové a rozrod těchto.

Přečetných záznamů a výpisků z různých archivů a z literatury děkuji laskavosti našeho váženého člena, známého rodopisce A. P. Šlechtě, s nímž společně jsem tuto zatímní kroniku také sepsal. Každá ze zamýšlených kapitol je náležitě doložena svými prameny, jež mám ve skupinách seřaděné ve zvláštním lístkovém rejstříku, z něhož případným zájemcům vždy milerád poskytnu bližší informace. V kapitole 3. podávám též podrobnou zprávu z našich starých rodinných tradic, ústních i písemných.

V Praze, v měsíci listopadu 1931.

Dr. Vinc. J. Matina.

SEZNAM ZKRATEK:

Archiv Český = známá vědecká publikace, dosud 34 svazky,
Archiv Nár. Mus. = Archiv Národního Musea v Praze,
Archiv zem. = Český archiv zemský v Praze,
Friedrichův Codex = Codex diplom. Regni Bohemiae, vydaný prof. Dr. Friedrichem.
DD. = České dvorské desky v archivu ministerstva vnitra v Praze III.
Připojené číslo znamená svazek (kvateru),
DZ. = Desky zemské v témže archivě,
DZm. = Desky zemské tak zv. malé,
DZv. = Desky zemské tak zv. velké,
Palackého Popis = Palacký: Popis království Českého (1848),
Reliquiae tabularum = Reliquiae tabularum terrae regni Boh., (Pozůstatky desk zem., pokud jsou vydané tiskem),
Rkp. = Rukopis,
Sedláčkovy Hrady = Aug. Sedláček: Hrady, zámky a tvrze v Čechách, 16 svazků,
Sedláčkův Slov. = Aug. Sedláček: Místopisný Slovník hist. Čech,
Sládečkovy Paměti = Sládeček: Paměti města Dobrušky a okolí.

Jména Mutina a Matina.

Obě jména byla původně jména osobní, rodinnými jmény staly se mnohem později. Jméno Mutina čteme již v našich nejstarších písemných památkách, avšak osobám, které byly v nich tak pojmenovány, neříkalo se v staročeštině a v mluvě lidské „Mutina“, nýbrž „Mutyně“ (Mutijnie, Mutiejně).¹⁾ Tvar Mutina byl totiž latinský tvar tohoto jména, jež stvořil nejstarší český dějepisec *Cosmas*, když počátkem 12. stol. v latinské řeči sepsal svou známou kroniku²⁾ a poněvadž latinská řeč byla jako všude i u nás až do 14. stol. takřka jediná řeč, v níž se zpravidla vyhotovovaly veřejné knihy a listiny (státní, soudní, klášterní i obecní), přešel onen latinský tvar někdy i do pozdějších zápisů a listin českých a německých. V mluvě lidské udržel se ale ve zvyku starý slovanský tvar dále, jak nám dokazuje česká rýmovaná kronika Dalimilova a jiné české písemnosti ze 14. až 16. stol.³⁾ Teprve během 16. stol. přestává se jméno Mutyně (Mutijenie, Mutijnia) jako osobní jméno vůbec užívat, ale jaksi náhradou za ně přichází pojednou do obvyčeje jméno Matejna, Matjena, Matina.

Ve své zamýšlené rodinné kronice pokusím se o to blíže doložit, proč, kdy a jak se to událo. Hlavní příčinou toho však bylo, že tehdejší Češi původ a význam jména Mutyně neznali. Dnes není arcíř pochyby, že to bylo jméno ryze slovanské, odvozené od staročeského kořene *muta*, z něhož se vytvořila celá řada staročeských významů jako na př. „mutiti“, jež znamenalo tolik co kaliti (německy trüben), nebo slova „mutný“ (mutney), dnes smutný, „mutnie“ dnes smutně.⁴⁾ Jméno Mutyně dostávalo se tedy původně asi člověku, jenž lidi kalil, člověku smutnému, zamračenému. Takovým člověkem byl také, aspoň dle pověsti, vskutku onen *první* Mutina nebo Mutyně, o němž se v dějinách našich zmínka činí.⁵⁾ Než zcela jinak porozuměli tomuto jménu *Němci*, kteří se za doby našich dvou slavných Otakarů houževnatě počali usazovati na západních hranicích země české. Tam Němci postoupili záhy až k starobylé slovanské osadě *Mutěnin* u Hostouně v Klatovsku, založené asi v letech 1175—1185 Muty-

¹⁾ Přír. o tom Jan Gebauer: *Staročeský Slovník* II, 419—420.

²⁾ *Kronika Cosmova* byla nově vydána ve sbírce *Fontes rerum Bohemicarum*.

³⁾ Přír. kroniku Dalimilovu a j. staré české spisy v téže sbírce.

⁴⁾ Přír. *Jungmannův Slovník česko-němec*. II, 518.

⁵⁾ Byl to Mutina z mocného rodu Vršovců. (Přír. k tomu vypravování na str. 51).

něm z Bukovce, tehdejším purkrabím Pražským⁶⁾ a tu si Němci ihned vykládali, že název této osady byl vytvořen ze staroněmeckého slova „muti“ = Mutter, (máti, matka) a pojmenovali ji „Muttersdorf“.⁷⁾

Ještě poučnější je však druhý případ. Také jiná starožitná osada *Mutěnin*, ona u Nymburka v českém kraji boleslavském, založená v 13. stol. Čechem z rodu Drslaviců, Mutyněm z Kostomlat — dnes již zaniklá — připomíná se v pramenech často s německým názvem *Muttersdorf*.⁸⁾ Co lze z toho souditi? Že i Češi se počali domnívati, že jméno Mutyně je cizího, německého původu a snad proto přestali ho vždy méně užívat, jak dále uslyšíme. Když pak během válek husitských dřívejší vliv Němců v zemi byl zlomen a mnohé již poněmčené město a osady k své původní české národnosti se vracely, byla též četná německá jména osobní překládána do češtiny, a tak přeložil český lid i domněle německé jméno *Mutina* do češtiny jménem „*Mátina*“.

Na tuto okolnost upozornil nás badatel vážný i stopovali jsme tedy, jak se jméno Mutyně a potom i jméno Matina v starších pramenech psávalo. Jméno Mutyně psalo se různě: Mutijnie, Mutynie, Mutejňa, jméno Matina podobně: Matejna, Matjena, Mattena, zřídka Mattina. U té příležitosti jsme také zjistili, že jméno Matjena (Matina) se počalo vskutku teprve vyskytati, když jména Mutyně (Mutina) vůbec přišlo z obceje. Pak jsme též porovnali obě jména se starým *místním* názvem *Mutěnin*, o němž nikdo nepochybuje, že vzniklo z osobního jména Mutyně. Je to *genitivní* forma tohoto jména (sídlo Mutyňovo, Mutyně) a tak musil snad i ze jména Matyně v genitivní formě (N. statek Matíňův, N. syn Matíňův, Matinje) ve zvyk přijíti tvar Matjenů, Matejnu, Matejna a Mattena.⁹⁾

⁶⁾ Viz o tom dále str. 51.

⁷⁾ Přírov. Sedláčkův Slov. heslo, „Mutěnin“. Gebauer: Slov. staročeský II, 322 („máti“ starosl. = Mutter).

⁸⁾ Sedláčkovy Hrady X, 400, Staré osady založené někdejšími Mutiny kvetly též v jiných krajích země České, tak v Prácheňsku u Štrakonice ves Mutěnice, která svůj název až do dnes nezměnila, dále mladší ves Mutěňves u Jindřichova Hradce a ves Mutínsko u Král. Městce a Dymokur na Bydžovsku. Jména těchto dvou osad dokazují, jak si časem na latinský tvar jména Mutyně i český lid uvykl. Osada Mutínsko u Dymokur slula v 14. stol. ještě Mutěnice. (Přir. Sedláčkův Slov. str. 624 až 625, Archiv Český XIII, 300, 307 a Sedláčkovy Hrady X, 400). Ves Mutěňves u Jindřichova Hradce nazvali Němci „Muttaschlag“ (Palackého Popis král. Českého str. 295).

⁹⁾ Původně měli jsme za to, že jméno Matina vzniklo z osobního jména Matěj, avšak brzo byli jsme poučeni o něčem jiném. Ze jména Matěj vytvořilo se hojně jméno Matějka, v jednom případě i jméno Matěnka, ale nikdy jméno Matěna nebo Matina. Prohlíželi jsme arcí hlavně prameny

Pro správnost tohoto náhledu svědčí ostatně i stará rodinná tradice Matinů, o níž jednáme v kapitole III.

II.

Nejstarší čeští Mutinové (Mutyňové) a jejich rozrod.

Řada historicky známých Mutinů neboli Mutyňů počíná se v 11. stol. *Mutinou Vršovcem*. Týž byl hlavou, t. j. starostou, svého mocného, takřka knížecího rodu a zastával v zemi úřad župana Litoměřického. R. 1096 upadl však v podezření velezrady a byl s Božejem Vršovcem, županem Žateckým ze země vypovězen. Kníže Bořivoj II. přijal sice oba zase k milosti a Mutina byl pak r. 1108 starostou a správcem celé země české, ale krátce nato byl opět obviněn z velezrady a kníže Svatopluk dal Mutinu, Božeje i celý jejich rod povraždit.¹¹⁾ Nebylo tu prý šetřeno ani ženského pohlaví, zdá se ale, že jedna dcera Mutinova tomuto osudu ušla a to proto, že byla již tehdy (1108) manželkou Drslava I., nejstaršího předka mocných pak Drslaviců, županů to Plzeňských.¹²⁾ Jméno Mutina, dosud v Čechách ojedinělé, dědilo se aspoň potom v rodě Drslaviců.¹³⁾ První Mutina z tohoto rodu byl syn Drslava II. a vnuk Drslava I., obou županů Plzeňských. On sám býval v letech 1175—1185 županem neboli purkrabím Pražským, r. 1183 též číšníkem tehdejšího českého vévody a měl své oblíbené sídlo na hradě Bukovci u Hostouně v Klatovsku, kde založil dříve již zmíněnou osadu Mutěnin (Muttersdorf).¹⁴⁾

Boleslavské a sousedního Náchodska, ale i jméno osady Mutěnin (Muttersdorf) na Klatovsku bylo prý někdy překládáno do češtiny jménem Matějovice (Tadra = Acta konsistoře Pražské).

¹¹⁾ Přír. Palackého Dějiny nár. Č., Šimákovu Česko-mor. Kroniku I až III, 115, 120—124, 135, Friedrichův Codex I, 105 a j. Památky archaeol. II, 218, VIII, 451, 544 a články „Vršovci“ v Riegrovu a v Ottovu Nauč. Slov.

¹²⁾ Viz Kolářovy články o rodu Drslaviců v Památkách archaeol. VIII, 81—94 a v Ottovu Nauč. Slov. VIII, 45, Palackého Děj., Novotného Děj. a jiné.

¹³⁾ V kronice Boleslavské (Fontes rerum Bohem. III, 155) se vypravuje, že kníže Bedřich Vršovce opět do země přijal. Byli to prý synovci Mutinovi, potomkové jeho strýce Nemoje Vršovce, který nebyl r. 1108 zavražděn, protože dlel právě v Polsku. Od tohoto Nemoje odvozovaly v Čechách svůj původ četné rodiny šlechtické, které v erbu užívaly dvou křížem položených sekvrak (bradatice). Nejznámější a nejčelnější z nich byli Sekerkové z Sedčic, kteří v Německu v hraběcím stavu ještě nedávno kvetli. V těchto rodinách dědila se některá osobní jména u dávných Vršovců kdysi oblíbená jako Bořita, Ratibor, Boleslav a Vít. Jméno Mutina se však v jejich rodokmenech nepřipomíná. (Viz článek prof. Koláře: Potomkové Vršovců v Pam. archaeol. XIV, 171—176, 299—236).

¹⁴⁾ Friedrichův Codex I, 105, Památky archaeol. VIII, 481, 544.

Jeho syn byl asi onen český župan Mutina (*Mutina comes Bohemus*), jenž žil v letech 1192—1197¹⁵⁾ a k posloupnosti tohoto náležel zase pravděpodobně jiný mladší Mutina, který v 13. stol. vynikl ve službách tehdy všemocných pánů z Růže, byl dokonce i chánem slavného Jindřicha z Rožmberka a založil u Jindřichova Hradce osadu Mutiněves.¹⁶⁾

Osobní jméno Mutina přišlo v té době do obliby též v některých panských rodech moravských, v Čechách zato neuchovávala ho v paměti ze všech těch četných Drslaviců jiná pošlost, než právě přímí potomkové Mutiny z Bukovce. Tito se počátkem 13. stol. přestěhovali ze západních Čech do východních¹⁷⁾ a opanovali tam hrad Kostomlaty u Nymburka, původně Mydlovary zvaný,¹⁸⁾ pak hrad Vřeštov u Hořice¹⁹⁾ a panství Dobrušku s hradem Opočno.²⁰⁾ Na Kostomlatech seděli v l. 1223—1265 Sezima z Kostomlat, od r. 1282—1284 *Mutina* z Kostomlat, jenž před tím také hrad Vřeštov držel, potom Beneš z K. a naposled Sezima z K. Po téhož smrti r. 1351 dědila Kostomlaty jeho dcera Perchta a darovala je svému synu Putovi z Častalovic. Hrad Vřeštov přešel po Mutinovi z Kostomlat do rodu pánů z Ryzmburku, buď koupí nebo ženitbou a jen Dobruška a Opočno zůstaly až do konce 14. stol. v držení potomků Mutiny z Bukovce. Těmito hrady vládli v l. 1317—1361 *Mutina* z Dobrušky,²¹⁾ pak téhož synové *Mutina* z Opočna a Sezima z Dobrušky († 1375) a nakonec až do r. 1399 Štěpán z Opočna. Pak přišly i tyto statky do cizích rukou.

Dříve dotčený *Mutina*, 1282—1284 pán na Kostomlatech, byl svého času jeden z nejbližších a nejpřednějších sousedů tehdejších pánů a pozdějších vladyk z Chlumu na hradě Chlumě u Do-

¹⁵⁾ Erben Regesta regni Bohemiae, I.

¹⁶⁾ Tamtéž IV, 709, Památky archaeol. VIII, 85—86, Sedláčkův Slov. hist. str. 624—625.

¹⁷⁾ S nimi přesídlili do východních Čech též jejich strýcové, páni z Litic, Potšteina a Žinkova, kteří byli rovněž potomci Drslava II, 1160—1165 purkrabě Plzeňského a s těmito strýci měli páni Kostomlatští a Opočenská též společný erb. Místo původního znaku (trojčárí) nosili na štítě tři neb dva pruhy pořízlem položené. (Přir. o tom Kolářův článek v Památkách arch. VIII, Kolárova Heraldiku I, 298, 308, Sedláčkovu Heraldiku II, 35—37.

¹⁸⁾ Sedláčkův Slov. str. 414.

¹⁹⁾ Tamtéž str. 982.

²⁰⁾ Tamtéž str. 144—145, 606—609.

²¹⁾ Jméno tohoto Mutiny z Dobrušky čteme v řadě českých pánů, kteří se r. 1317 spojili s císařem římským proti Janu Lucemburskému. (Regesta regni Boh. III, 164). Byl to ostatně šlechtic nejen vzpurný, ale i vůči svým poddaným nemilosrdný, jak dokazuje jeho spor s nimi z r. 1320. (Tamtéž III, 233).

brovic a poněvadž se v posloupnosti těchto osobní jméno Mutina nejčastěji a nejdéle opakovalo, je zajisté pravděpodobno, že jejich předek Mutina z Chlumu, o němž dále řeč bude, byl po přeslici potomek Mutiny z Kostomlat. Uslyšíme ostatně, že páni z Chlumu zůstali i po vymření rodu Kostomlatských s jejich strýci na Opočně a Dobrušce v jakémsi spojení a že z přechodu hradu Kostomlaty v majetek Půty z Častolovic vyvodili i oni příznačné důsledky (viz str. 74).

Kolébkou těchto Boleslavských pánů z Chlumu²²⁾ byl hrad Chlum nad vsí Nežárkou u Dobrovic a v erbu jejich zříme štít dělený stupněm v pole červené a stříbrné. Rodokmen jejich sahá nazpět až do počátku 13. stol. Jejich nejstarší nám dnes známí předkové byli bratři Mstidruh a Vojslav, r. 1202 po prvé v pramenech připomenutí. Oba byli vlivní úředníci, Vojslav stál roku 1207 ve službách králové České a r. 1212 byl písařem dvoru králova. Mstidruh se připomíná r. 1221 v privilejiach kostela pražského co župan nebo purkrabě hradu pražského a zastával tento úřad ještě r. 1240. Těšiv se nemalé přízni krále Václava I. obdržel od tohoto vzácný dar: v purkrabí pražském celou ulici zvanou *Nebovidy*.²³⁾ V té době neb krátce potom seděl již na hradě Chlumě a byl též pánem sousedních Dobrovic, původně Dobroviceves zvané. V tomto majetku mu následoval jiný, mladší

²²⁾ Přídomku „z Chlumu“ užívalo v Čechách několik rodin panských i vladyckých. Nejznámější z nich se stali Slavatové z Chlumu a Košumberka a to pověstným Vilémem Slavatou, jenž jako věrný přívrženec Habsburků rod svůj po bitvě bělohorské povzněl k velikému vlivu a bohatství. Starší pochlební historikové odvozovali tyto Slavaty od Přemyslovců, avšak zcela nesprávně. Byl to sice rod starožitný, ale původem svým ani ne panský, nýbrž vladycký, jenž se psal po hradu Chlumu ve farnosti Zbyšovské v kraji Čáslavském a měl v erbu štít modrý, dělený čtyřmi nebo pěti čarami v zlaté pruhy. Řada jejich zjištěných předků se počíná vladkou Blehem z Chlumu, jenž koncem 13. stol. držel v zástavě město Čáslav, kde náhrobek jeho syna Mstislava z Chlumu z r. 1288 se dosud dochovává. Z vyššího, t. j. z panského rodu, a to z rodu slavných Bavorcův erbu střely, jehož nejpřednější nositelé byli mocní páni ze Strakonic, pocházeli *Dubenští* z Chlumu, píšivší se po hradu Chlumu u Kremže v Budějovicku. Nejstarší držitel tohoto Chlumu byl r. 1279 Beneš z Chlumu, ale již Benešovi potomci upadli v stav vladycký, neměli valné účasti na dějinných událostech národních a vymřeli během 16. stol. Jméno Mutina nebylo obvyklé ani u nich ani u Slavatů. Kromě těchto dvou rodů užívali přídomku „z Chlumu“ ještě tři menší rodiny vladycké: Strouchové neboli Chlumkové z Chlumu, pak starí vladkové z Chlumu u Neděličtě v Hradecku a Chlumští z Chlumu. Erbem svým neměly tyto rodiny nic společného ani mezi sebou ani s dotčenými panskými rody jména „z Chlumu“.

²³⁾ Přír. o těchto nejstarších předcích rodu Friedrichův Codex II, 500, Sedláčkovy Hradky V, 333—338, téhož Slov. str. 142, 312, Sládečkovy Paměti města Dobrovic str. 13, Tomkovy Děj. města Prahy, I, 343, Časopis Č. Mus. XXXIV, 151, Památky archaeol. VIII, 250—263.

Mstidruh, patrně jeho syn. Týž byl nejprve královským komorníkem a potom (1267—1279) také purkrabím hradu pražského.²⁴⁾ Jeho pečeť z r. 1279 se náhodou dochovala a vykazuje zřetelně shora popsany erb rodiny.²⁵⁾ Jeho dědicem na Chlumu a Dobrovici a tudíž pravděpodobně i synem jeho byl *Jaroš* z Chlumu, jenž žil kolem r. 1297.²⁶⁾ Pohřichu nevíme, jak četná byla rodina Jarošova, zdá se však, že byl dvakrát oženěn, po prvé s dcerou moravského pána Arkleba z Dubna (r. 1278 až 1292),²⁷⁾ po druhé s dcerou Mutiny z Kostomlat, jak jsme již dříve usuzovali. Z prvního manželství měl asi syna *Arkleba*, z druhého syna *Mutinu*. Arkleba vybavil statky, jež vyženil anebo dědil se svou první manželkou. Byly to statky kolem Ledče v kraji Časlavském, a to zejména tvrze a vesnice Vrbka a Sačany. Arkleb seděl již r. 1316 na Vrbce;²⁸⁾ potom ale přesídlil na Sačany. Na své pečeti z r. 1347 píše se Arkleb ze Sačan. Pečeť s erbem stupně potvrzuje, že náležel k rodu pánů Chlumských.²⁹⁾ Avšak ještě téhož roku stal se majitelem Vrbky a Sačan jiný příslušník tohoto rodu, zdá se tedy, že Arkleb r. 1347 zemřel a to bez vlastních potomků. Jeho mladší bratr *Mutina* dědil mezitím po otci hrad Chlum, Dobrovici a jejich příslušenství, k němuž tehdy také sousední statek Vinařice náležel. Jako pán tohoto zboží připomíná se Mutina v l. 1319 až 1322.³⁰⁾ R. 1319 ručil „k vůli králi“ spolu s Markvartem ze Zvířetic Benešovi z Michalovic, každý z nich v 1000 kopách gr. č. za Heřmana ze Zvířetic.³¹⁾ Když mohl ručiti sumou za tehdejších časů velice značnou, vládl jistě zbožím dosti rozsáhlým. Určitě držel vedle hradu Chlumu a Dobrovic vesnice Syčín, tvrz a ves Vinařice a jiné okolní statky nám dopodrobna neznámé.³²⁾

Potomkové Mutinovi udrželi se pak v majetku svého rodného statku, zejména Dobrovického, nepřetržitě až do r. 1545, avšak již po smrti Mutinově nedostačovalo jeho jmění pro čteně se množivší potomstvo obojího pohlaví, a tak se již v 14. a 15. stol.

²⁴⁾ Viz tytéž prameny a Ottův Nauč. Slov. XII, 253.

²⁵⁾ Sedláčkova Heraldika II, 135.

²⁶⁾ Přír. ve sbírce Sedláčkově v stát. hist. ústavu (Nár. Mus.) heslo „Chlum“ a Regesta regni Boh. II, 746.

²⁷⁾ O Arklebovi z Dubna a jeho rodu viz Sedláčkovu Heraldiku II, 288 a Pilnáčkovi Staromoravští rodové.

²⁸⁾ Sedláčkův Slov. str. 784, 981.

²⁹⁾ Sedláčkova Heraldika II, 135.

³⁰⁾ Přír. Ottův Nauč. Slov. XII, 253, Sedláčkův Slov. str. 143 a 312. Téhož Hradu V, 333—335, 340—342, Památky archaeol. VIII, 250—263. (Památosti Dobrovické).

³¹⁾ Sládeček: Paměti str. 13, 365 a j.

³²⁾ Tamtéž.

rod počíná dělití v samostatné odbočky, které si vedle zděděného hesla „z Chlumu“ přidávaly různá příjmení a přídomek. Takovými odbočkami byly, jak již Paprocký³³⁾ a po něm i naši novodobí historikové, zejména též Dr. Sedláček a Martin Kolář udávali, vladykové Lacenbokové z Chlumu, Ratibořští z Chlumu, Služští z Chlumu, Litoborští z Chlumu, Veselíkové a Všejanští z Chlumu. K nim se v 15. stol. přidružili též Kaffunkové z Chlumu, kteří byli sice cizího původu, pocházejší ze starého saského rodu rytířů von Kaufung, jež však buď Lacenbokové anebo Ratibořičtí z Chlumu přijali k svému erbu jako erbovní strýce, načež se starí Kaufungové psali také „z Chlumu“³⁴⁾ a užívali erbu se stupněm. Podobně hlásili se již v 14. stol. k rodnému heslu „z Chlumu“ vladykové ze Svojkova u Haidy v Litoměřicku, ačkoliv tito byli potomkové starých pánů Chlumských jen po přeslici a erbu jiného, jak dále bude dokázáno. Zajímavé ale je, že právě tito potomkové Mutinovi po přeslici v osobním jménu Mutina si libovali. Hlavní ratolestí celého rodu Chlumského zůstala arcit' ona pošlost, která se udržela v majetku statku Dobrovického a původního hradu Chlumu, po němž se její členové později, když hrad byl již zbořen, psali *Chlumové* z Chlumu. Zakladatelem této hlavní větve rodové byl nad vši pochybu dříve dotčený Mutina z Chlumu z l. 1319—1322, neboť víme, že ten, který mu v tomto majetku následoval, Mstidruh III. z Chlumu, byl určitě jeho syn a předek všech dalších pánů Dobrovických z rodu pánů z Chlumu.³⁵⁾ Mstidruh nebyl ale jediným synem Mutinovým, týž měl naopak četnou rodinu, několik dcer i synů a proto se již také po jeho smrti někdejší rodový majetek počal drobiti. Když Mutina zemřel, převzali vládu nad jeho Dobrovickou pozůstalostí jeho mladší syn *Mutina* II. a jeho zeťové, kdežto jeho starší synové, dotčený Mstidruh III. a Jaroš u strýce Arkleba na dědových statcích v Čáslavském kraji chlebili. Avšak mladý dědic Mutina nebyl buď dosti zdravý neb ku zděděnému úkolu dosti schopný — vskutku se také připomíná v pramenech Dobrovických jen jednou, a to počátkem r. 1356, pouze co patron filiálního kostela v Syčíně u Dobrovic³⁶⁾ — a tak převzal jeho podíl na Dobrovici jeho starší bratr Mstidruh. Pravděpodobně souvisela tato změna s úmrtím strýce obou, dříve zmíněného Arkleba ze Sačan. Když týž r. 1347 předčasně smrtí sešel, dělili se do jeho pozůstalosti oba starší synové Mutinovi, Jaroš a Msti-

³³⁾ Paprocký: Diadochus II, 178—181.

³⁴⁾ Tamtéž a Sedláček v Ottově Nauč. Slov. heslo „Kaffunk z Chlumu“ a ve své Heraldice II, 143.

³⁵⁾ Přír. prameny v pozn. 30.

³⁶⁾ Libri Confirmationum I, 16, Sládeček: Paměti str. 380.

druh. Onen postavil si na Arklebových gruntech u vsi Soběboře nedaleko Vrbky hrad Lacenbok,³⁷⁾ Mstidruh ujal Vrbku a Sačany, ale podržel oba statky jen do r. 1353³⁸⁾ a vrátil se do Dobrovic, kde byl od r. 1356 na místě bratra Mutiny spolumajitelem tamních otcových statků.³⁹⁾

Nepřevzal tam veliký majetek, neboť nejen Dobrovice i sousední Vinařice byly již rozděleny na několik dílů. Na Dobrovici a hradu Chlumu měl jakýsi podíl pan Beneš z Vartenberka a pak jakýsi Bohuněk. Vinařice byly rozděleny na pět dílů. Jeden patřil Havlovi, druhý Byčenovi, třetí Vaňkovi, čtvrtý Bohuňkovi, kteří se všickni tehdy „z Vinařic“ psali a jen pátý díl náležel Mstidruhovi z Chlumu.^{39a)} Neznáme bohužel pečete těchto Vinařických podílníků, zdá se však, že tři první byli zetové nebožtíka starého Mutiny z Chlumu, švagři Mstidruhovi, a Bohuňk že byl nejmladší bratr Mstidruhův. Dříve jsme slyšeli, že Mutina z Chlumu ručil r. 1319 velikou sumou peněz spolu s Markvartem ze Zvířetic za Heřmana ze Zvířetic. Z toho soudíme, že byl s rodem pánů ze Zvířetic nějak sešvagřen, buď že sám měl manželku z tohoto rodu anebo že se do rodu slavných Markvarticů, k nimž vedle pánů ze Zvířetic též páni Valdštýnští, Vartenberští, Michalovičtí a j. náleželi, provdala jedna z jeho dcer. Manželem této byl snad shora dotčený Havel z Vinařic,⁴⁰⁾ jehož křestní jméno bylo v rodině pánů ze Zvířetic a z Lemberka velice oblíbené.⁴¹⁾

Také druhý podílník, Byčen z Vinařic nebyl chudým zemanem, vždyť se r. 1320 uvádí podle Beneše z Michalovic v řadě tehdejších českých pánů a soudců zemských (inter barones).⁴²⁾ O něm můžeme také směle tvrdit, že to byl zeť starého Mutiny z Chlumu, že však sám pocházel ze starožitného rodu pánů a vladyk z Citova, Račiněvsi a Svojkova a že to byl jeho potomek, který se jako „vnuček“ Mutinův opět přihlásil k heslu „z Chlumu“.⁴³⁾ O Vašíkovi z Vinařic není nám nic povědomo, připouštíme tedy

³⁷⁾ Viz o tom další vypravování na str. 64 a pokrač.

³⁸⁾ Viz pozn. 28. Již 20. října 1356 byl na místě bratra Mutiny také patronem kostela Syčínského (Sbírka Sedláčkova, odděl. topograf., heslo „Chlum“).

³⁹⁾ O jeho pečetích z l. 1347 a 1349 s erbem stupně, přír. Sedláčkovu Heraldiku II, 135.

^{39a)} Přír. o tom Sládečkovy Paměti str. 13—15 a j.

⁴⁰⁾ Tento Havel z Vinařic prodal svůj tamní podíl r. 1340 Půtovi ze Žandova (Sandau u České Lípy). Viz Sedláčkův Slov. str. 1026.

⁴¹⁾ Dovíme se ještě, že velký převor pan Havel ze Zvířetic a z Lemberka byl r. 1370 Mstidruhovým příznivcem a že Mstidruh svého syna a dědice Heře křtil nejspíše po druhém velkém převoru z rodu Zvířetických, Heři ze Zvířetic.

⁴²⁾ Sládeček: Paměti str. 365.

⁴³⁾ Přír. zmínku k tomu na str. 55 a další vývody na str. 69—76.

možnost, že nenáležel k příbuzenstvu Mutinovu, že díl svůj získal koupí jako Puta ze Žandova (viz pozn. 40). Zato lze zase souditi o Bohuňkovi z Vinařic, že byl spíše ještě než Mutinův zeť, téhož nejmladší syn, poněvadž se i jeho potomkové později psali „z Chlumu“ a byli považováni za příslušníky rodu Dobrovického. S jeho syny Hynkem nebo Heníkem a Janem porovnal se Mstidruh r. 1371 o jejich podíl na Vinařicích — smlouvu zprostředkoval v pozn. 41 zmíněný pan Havel ze Zvířetic a z Lemberka⁴⁴⁾ — a oba bratři, Heník a Jan, psali se potom také „z Chlumu“. V této smlouvě se připomíná po prvé Mstidruhův syn a dědic *Hereš* z Chlumu, první tohoto jména ve svém rodokmenu. Hereš ujal nato otcův statek, ale podržel si z něho jen to, co mu po otci připadlo ze statku Dobrovického,⁴⁵⁾ svůj podíl na Vinařicích prodal kolem r. 1403 panu Benešovi z Vartenberka, jenž tehdy také již hradem Chludem vládl a podací právo k farnímu kostelu v Dobrovici vykonával.⁴⁶⁾

Hereš podpisoval se v listinách soukromých někdy „z Dobrovic“, někdy „z Vinařic“.⁴⁷⁾ Když jeho podíl na Vinařicích pan Beneš z Vartenberka koupil, psal se i tento jednou „z Vinařic“.⁴⁸⁾ Ze života Heršova není mnoho známo. Jako pán na Dobrovici se připomíná naposled r. 1407⁴⁹⁾ a od té doby až do r. 1438 vládl Dobrovici jeho syn *Mstidruh IV.* z Chlumu. Týž byl snaživý hospodář a hleděl svůj rodný statek všemožně zase zceliti a svých tamních společníků se zbaviti. K tomu byla dána první příležitost r. 1413. Pan Beneš z Vartenberka, kdysi nejvyšší komorník zemský a horlivý straník císaře Zikmunda, jemuž r. 1402 pomáhal zavést do zajetí vídeňského českého krále Václava IV.,⁵⁰⁾ nebyl Mstidruhovým přítelem a protož přišlo onomu vhod, že pan Beneš své právo k Dobrovici a svůj majetek na Vinařicích r. 1413 postoupil vladykovi Ctiborovi Čepcovi z Libiše.⁵¹⁾ S ním

⁴⁴⁾ Sládeček, Paměti str. 13—15.

⁴⁵⁾ Tamtéž 366. Někjaký díl z tohoto statku prodal r. 1367 ještě Mstidruh a to klášteru sv. Marie Magdaleny v Újezdě.

⁴⁶⁾ Viz pozn. 44. Hrad Chlum patřil již koncem 14. stol. pánům z Vartenberka. R. 1426 opanovali ho Táborité, r. 1455 byl již zbořen (Sládeček str. 12, 15). Místu, kde stával, říká se dodnes „Na Hrádku“.

⁴⁷⁾ Reliquiae tabularum regni Boh. I, 565, DD. F 4 l. 65, Archiv Maléztický.

⁴⁸⁾ Sládeček: Paměti str. 13—15.

⁴⁹⁾ Tamtéž.

⁵⁰⁾ Tamtéž.

⁵¹⁾ Tamtéž str. 366. Čepcové nebo Čapcové z Libiše se psali po vsi Libiši u Mělníka a měli v erbu štít pokosem a zubatou (*stupňovanou*) čarou rozdělený (Sedláčkova Heraldika II, 162). Jako spolupatron kostela Dobrovického uvádí se Čepce ještě r. 1414. Potom však prodali on a jeho synové i Vinařice (Sládeček str. 366).

se Mstidruh dobře znal, nebyl-li to dokonce nějaký vzdálený jeho strýc a tak se s ním také dohodl. Přenechal mu svůj podíl na Vinařicích, přiměl k podobnému i syny Bohuňkova a Ctibor ustoupil zato od svého po Benešovi z Vartenberka získaného práva k Dobrovici. Po Čepcovi odbyl Mstidruh též Bohuňkova syna Heníka neboli Hyňka, jenž se svým bratrem Janem stále své právo k Dobrovici uplatňoval a také již „z Chlumu“ se psal.⁵²⁾ Heník si nato — asi za obdržené odbytné — koupil tvrz *Rakov* u Sobotky a připomíná se jako její držitel r. 1418.⁵³⁾ Ale sotva že se v její držení uvedl, musil jí zase postoupiti jakémusi strýci Mstidruhovu, *Herši* z Chlumu,⁵⁴⁾ o jehož původu dosud jasný pojem nemáme. Heník opatřil si nato ihned jiné sídlo, tvrz a ves Čachovice u Benátek,⁵⁵⁾ avšak i odtamtud musil záhy ustoupiti jiným příslušníkům svého rodu, bratrům *Jarošovi* a *Mutinovi* z Chlumu, o nichž také není jisto, z které odbočky rodové pocházeli a jak s Mstidruhem Dobrovickým a s Heníkem spřibuznění byli. Víme o nich jen tolik, že ještě r. 1450 seděli v Čachovicích a že opověděli tehdy Sasům.⁵⁶⁾ Jaroš psal se před tím (1440) také seděním v Tuchoni.⁵⁷⁾ Čachovice získali později vladykové Devolové z Chcebuze,⁵⁸⁾ ale jak k jejich majetku přišli, není nám známo.

Následkem těchto změn činil si Heník se svými bratry, Janem a Bohuňkem, opět nároky na své bývalé právo v Dobrovici. Již r. 1429 uplatňovali všichni tři toto právo a navrhovali pro farní kostel Dobrovický katolického faráře, ježž však Mstidruh, který se k straně kališníků přidal, neschválil.⁵⁹⁾ Heník a jeho bratři ve sporu z toho vzniklém nepochodili a Mstidruh byl potom jediným pánem na Dobrovici a pomohl si ještě k novému majetku ženitbou. Oženiv se s Dorotou Odkolkovou z Ujezdce získal s ní tvrz a dvůr v Ujezdci a roční platy ve Vlkavě, Bratronicích a Hněvanovicích. Roku 1437 toto nové zboží sice zase prodal,⁶⁰⁾ ale zato mu z dědictví manželčina připadl poplužní dvůr v Na-

⁵²⁾ Jan z Chlumu byl spolupatronem v Dobrovici ještě v l. 1404—1413. (Archiv národ. mus. Sběrka Palackého heslo „Chlum“).

⁵³⁾ Tamtéž a Sedláčkův Slov. str. 754. Pečetě Heníka a jeho bratrů bohužel neznáme.

⁵⁴⁾ Sedláčkovy Hrady V, 99.

⁵⁵⁾ Tamtéž str. 244.

⁵⁶⁾ Tamtéž.

⁵⁷⁾ Archiv Český III, 524 a viz o něm tamtéž i na str. 512.

⁵⁸⁾ Devolové z Chcebuze odjinad z Ratiboře měli na štítě tři kroužky a psali se po vsi Chcebuze u Stětí. (Přir. Sedláčkovu Heraldiku II, 134 a téhož Slovník str. 101, 307). Přir. též vývody na str. 25. příštího (III. roč.)

⁵⁹⁾ Sládeček, Paměti str. 15.

⁶⁰⁾ Tamtéž a Reliquiae tabul. terrae Boh. II, 182.

sedlnici u Mnichova Hradiště.⁶¹⁾ Ještě za svého života r. 1439 postoupil Dobrovici svému synu Heršovi II. z Chlumu a připomíná se naposled r. 1440 v Nymburce na tamním sněmu mezi zápisníky míru zemského.⁶²⁾ Jeho syn Hereš II. panoval na Dobrovici 16 let, ale nezanechal tam na sebe mnoho památek. Podobně není i o jeho synu a dědici mnoho známo. Týž se jmenoval *Smil*, byl toho jména první svého rodu a držel Dobrovici od r. 1456 do r. 1479.⁶³⁾ Také Smil pomýšlel na to, získati ze starého rodinného majetku něco zpět a uzavřel proto r. 1479 v příčině statku Vinařického dobrovolnou smlouvu s tehdejším držitelem Vinařic, Hynkem z Klinšteina, jemuž Čepcové z Libiše svůj statek prodali,⁶⁴⁾ nezdá se však, že si touto smlouvou mnoho vymohl. Zboží Dobrovické dědil po něm jeho syn, opět *Hereš* zvaný, tudíž Hereš III. z Chlumu. Byl to snad jeho jediný syn, neboť o jiných jeho synech nedochovala se ani jedna zpráva. Více synů měl Hereš III., avšak i o něm nelze co zajímavého pověděti. Také Hereš žil dosti chudobně a nebral valné účasti na tehdejších politických a osvětových událostech. Známo je, že r. 1505 k válce Loketské proti zpupným pánům Šlikům vypravil ze svého statku spolu s devíti sousedy vůz a čtyry ozbrojené pěši.⁶⁵⁾ Nevíme ani, kdy Hereš zemřel, avšak r. 1522 byl již mrtev a od té doby spravovali Dobrovici jeho synové nedílně.⁶⁶⁾ Teprve r. 1526 ujal statek jeho nejstarší syn, jenž se *Jan* jmenoval, a týž vyplatil svým mladším bratrům Smilovi II., Vilémovi a Zikmundovi I. na jejich díl po otci a po již zemřelých bratřích celkem 750 kop gr. č., 250 kop gr. č. každému.⁶⁷⁾ Tito tři bratři připomínají se v Tytuláři stavů českých z r. 1534 v řadě rytířstva, avšak deskových statků získal jen Smil, který také po sobě zanechal mužské potomstvo. O něm a o jeho potomcích bude později řeč. Kromě těchto synů měl Jan ještě dvě dcery, z nichž starší *Mandalena* byla provdána za rytíře Bohuslava Mitrovského z Nemyšle, mladší *Dorota* za vladyku z rodu Mírků ze Solopisk.⁶⁸⁾ Jan sám byl oženěn nejprve se Salomenou (Eliškou?) ze Solopisk a v druhém manželství s Annou Popelovou

⁶¹⁾ Sedláčkův Slov. heslo „Nasedlnice“.

⁶²⁾ Viz pozn. 59.

⁶³⁾ Viz prameny o Dobrovici cit. v pozn. 23.

⁶⁴⁾ Sládeček, Paměti str. 366. O pečeti Smilově z r. 1469, viz Sedláčkovu Heraldiku II, 135.

⁶⁵⁾ Archiv Český VII, 318.

⁶⁶⁾ Sládeček, Paměti str. 17—18.

⁶⁷⁾ Tamtéž. Heršova manželka slula prý Kuňka a pocházela ze starožitného českého rodu Dobřenských z Dobřenic. (Přir. o tom sbírku Jana hrab. Dobřenského v Zemském archivu v Praze, svazek „z Chlumu“).

⁶⁸⁾ Dobřenského sbírka v Č. zem. archivu.

z Vesce. Starý rodový statek Dobrovice udržel až do své smrti r. 1541, ale v přepychu nežil. Tížily ho dluhy, jež zaplatiti nemohl a pro něž byl ještě krátce před svou smrtí žalován, tak 1538 spolu s bratrem Smilem od Jana Otmara z Holohlav, oba jako rukojmě za nebožtíka Petra Rašína z Ryzmburku⁶⁹⁾ a r. 1540 od Arnošta Vitanovského z Vlčkovice ze slíbených, ale nezaplacených 38 kop grošů.⁷⁰⁾ R. 1540 se připomíná v deskách zemských ještě co držitel Dobrovic.⁷¹⁾ Pojistil totiž své manželce Anně z Vesce na tvrzi, dvoru a vsi v Dobrovici její věno v sumě 350 kop gr., jež mu ona pak zase postoupila. Avšak bezprostředně potom zemřel a jeho vdova žádala u soudu zemského, aby její postupný zápis byl z desk vymazán, neboť nebožtík manžel ji prý na tvrzi „vznil“. Soud dal jí za souhlasu nejstaršího syna Janova, *Mstidruha* z Chlumu (t. j. V.) za právo, načež se ona ve své věno opět uvázala. Než Mstidruh, jenž toho času na Dobrovici vládl též co plnomocník svých nezletilých tří bratrů, *Mikuláše*, *Zikmunda* a *Herše*, matce věno zaplatil a tato ustoupila zase od nového zápisu.⁷²⁾ Po shoření desk zemských dal si Mstidruh spolu s bratrem Mikulášem své právo ke statku Dobrovickému znovu do desk vložit,⁷³⁾ ale Dobrovice potom již dlouho nepodržel. Roku 1545 v pátek po sv. Jiří (25. dubna) prodal on se svými bratry celé tehdejší zboží Dobrovické: tvrz, dvůr, ves a kostel v Dobrovici, dvůr poplužní a dvůr kmetců v Syčině, dvory kmetců a mlýn v Pečicích a dvory kmetců ve vsi Jemnikách, to vše za 1650 kop grošů, svému švagru Adamovi Budovci z Budova, jenž byl s jeho sestrou Johankou z Chlumu oženěn a největším dobrodincem zchudlých svých švagrů. Budovec se zavázal, že všechny jejich dluhy a závazky zaplatí, celkem 2650 kop gr., takže bratři Chlumové nedostali ze svého Dobrovického statku ani groše a byli na Dobrovici jen trpěnými hosty.⁷⁴⁾ Mstidruhovi pomohla potom jen jeho výborná rytířská výchova. Roku 1555 vyznamenal se v Plzni v turnaji, svolaným arciknížetem Ferdinandem. Bojoval s panem Kryštofem Zajícem z Hasenburku proti 14 ozbrojeným⁷⁵⁾ a získav si tím přízeň arciknížete stal se jeho dvořanem („mundšenkem“), avšak r. 1559 spadl v jiném turnaji s koně a poranil se smrtelně.⁷⁶⁾ Z jeho bratrů setkal se se štěstím jen

⁶⁹⁾ Archiv Nár. musea, Rkp. 648 I. G 2.

⁷⁰⁾ Tamtéž, Rkp. 651 I. G 19.

⁷¹⁾ D. Z. v č. 83 I. A 8.

⁷²⁾ D. Z. v. č. 1 I. A 13, Sládeček, Paměti str. 17—18.

⁷³⁾ D. Z. v. č. 250 I. I 19.

⁷⁴⁾ Sládeček str. 18—23.

⁷⁵⁾ Kolář: Českomor. Heraldika I, 373.

⁷⁶⁾ Sládeček: Paměti str. 18—23.

Zikmund. Co se s jeho bratry, Mikulášem a Heršem, stalo, prameny nevypravují. Deskového statku nenabyli, neboť o tom by se v deskách nějaká zmínka dochovala. Také archiv města Dobrovice, dosti bohatý a v nejnovější době mistrně srovnaný, neví ničeho o jejich osudu. Pakli vůbec delšího věku dosáhli, živořili asi někde ve vesnicích na nepatrných selských gruntech. Něco většího si pro naprostou chudobu nemohli koupiti. Lépe se dařilo jejich bratru *Zikmundovi*. Týž se dobře oženil a získal se svou manželkou, Kateřinou Cetenskou z Cetné, větší věno a po svém tchánu, Jiříkovi Cetenském z Cetné, i díl téhož statku, vesnice Semčice a Ctiměřice, obě u Dobrovic a tehdy spojené s Vinařicemi.⁷⁷⁾ Za života tchánova žil Zikmund v *Žerčicích*,⁷⁸⁾ jež také Cetenskému patřily, avšak s manželkou zplodil jen jednu dcerušku, Anežku, která mladě zemřela. Protož odkázal, když roku 1595 na smrtelné posteli ležel, Semčice synu svého dobrodince Adama Budovce, slavnému později direktoru země České, Václavu Budovcovi z Budova, jenž r. 1621 — jak známo — na Pražském Staroměstském náměstí vykrvácel pod mečem katovým. Jistý díl své pozůstalosti poručil Zikmund též svému strýci Adamovi Mstidruhovi z Chlumu, o němž dále řeč bude, ale i tento postoupil svůj díl Václavu Budovcovi.⁷⁹⁾

Potomstvo posledního samostatného držitele Dobrovic Jana *Chluma* z Chlumu, vymřelo tedy po něm, jak se zdá, velmi brzo. Déle se uchovalo potomstvo jeho dříve dotčeného bratra *Smíla II.* z Chlumu. I tento si pomohl k novému majetku jen tím, že se dobře oženil. S manželkou Johankou, dcerou a dědičkou *Zdeňka Stružského z Chrastu* († 1492), získal nejprve statek *Struhy* u Benátek, s dílem vesnice Libichov u Dobrovic,⁸⁰⁾ potom ale i statek Doubravany u Rožďalovic.⁸¹⁾ Pro toto dědictví měl arcíř spory⁸²⁾ a z té snad příčiny statek *Struhy* r. 1547 zase prodal.⁸³⁾ Téhož roku a l. 1552 býval relátorem stavu rytířského ze sněmu českého⁸⁴⁾ a jako držitel Doubravan se připomíná v deskách

⁷⁷⁾ Tamtéž str. 369, 372, 464, 469. R. 1589 dal Zikmund pro chrám Semčický ulíti nový zvon, zdobený jeho erbem a ze Semčic vypravil roku 1594 při tažení do Uhér proti Turkům dva ozbrojené (Sněmy České VIII, 690, 692).

⁷⁸⁾ D. Z. m. č. 102 I. N 20.

⁷⁹⁾ Sedláčkovy Hradky V, 342.

⁸⁰⁾ Sládeček, Paměti str. 400.

⁸¹⁾ Tamtéž str. 17—18. V titulářích stavů Českých z r. 1534 uvádí se co pán na Struhách.

⁸²⁾ Sládeček str. 400 a Registra soudu komor. v arch. Nár. musea.

⁸³⁾ Sedláčkův Slovník str. 844.

⁸⁴⁾ Sněmy České II, 278, 516, 638.

zemských ještě r. 1562.⁸⁵⁾ Nedlouho nato zemřel a Doubravany dědil jeho syn *Jan*, jenž na nich již od r. 1542 sídlil,⁸⁶⁾ pak ale ještě jiných statků nabyt. R. 1567 koupil od Adama Budovce Janovičky u Kutné Hory⁸⁷⁾ a r. 1578 dědil se svou chotí Markétou Vančurovou z Řehnic po Adamovi Vančurovi statek Velký Újezd, jinak též Újezdec Horní zvaný, u Benátek.⁸⁸⁾ Doubravany ovšem mezitím prodal a potom i Janovičky. Ony koupil r. 1570 Jan Rašín z Ryzmburka,⁸⁹⁾ tyto r. 1575 Albrecht Novohradský z Kolovrat.⁹⁰⁾ Z těchto prodejů lze souditi, že i on přebytku neměl, avšak přesto podporoval svého strýce *Zikmunda* staršího Chluma z Chlumu, bratra to jeho otce Smila.⁹¹⁾ Jan bral též účast na veřejných poradách svého stavu a byl v l. 1577 a 1578 vyslán ze sněmu zemského co relátor stavu rytířského k zápisům sněmovních usnesení do desk zemských.⁹²⁾ Dlouhého věku se však nedožil. Neznáme ani den ani rok jeho úmrtí, ale r. 1584 byl již nebožtíkem a zanechal po sobě ještě nezletilé syny. Jen nejstarší syn, *Smil III.*, byl již plnoletý.⁹³⁾ Tento převzal s matkou Markétou, která se jako vdova do rodu Kafunků z Chlumu provdala,⁹⁴⁾ správu statku Újezdce, ale zemřel také předčasně, nezanechav po sobě vlastních potomků. Újezdec spravoval nato jeho mladší bratr *Adam Mstidruh*, jenž se v mládí oženil s Kateřinou Dohalskou z Dohalic a s ní syna *Jana* zplodil. Tento měl se státi dědicem Újezdce a uchovatelem hlavní ratolesti svého rodu, vladyků *Chlumů* z Chlumu, avšak osud rozhodl jinak. R. 1606 zemřel v mladistvém věku Adam Mstidruh a po něm i jeho synáček Jan. Vdova Adama Mstidruha, matka Janoušková, Kateřina z Dohalic⁹⁵⁾ prodala nato Újezdec, *poslední statek Chlumů*, r. 1610 Krystině z Valdšteina.⁹⁶⁾ Starší i novodobí rodopisci měli zato, že Jan, syn Adama Mstidruha, byl poslední mužský poto-

⁸⁵⁾ D. Z. m. č. 77 l. G 22.

⁸⁶⁾ Archiv Nár. musea. Sbírka Palackého heslo „Chlum“; viz též D. Z. m. č. 157 l. D 9.

⁸⁷⁾ Sedláčkův Slov. str. 356.

⁸⁸⁾ Tamtéž str. 933.

⁸⁹⁾ Tamtéž str. 117 a Sedláčkovy Hrady V, 379; D. Z. v č. 20 l. L 28.

⁹⁰⁾ Sedláčkův Slov. heslo „Janovičky“.

⁹¹⁾ Tento Zikmund st. z Chlumu žil v Kutné Hoře, připomíná se v tamních pamětích zejména v l. 1562—1569 a měl z neznámého nám manželství dceru Potencii, k jejíž svatbě s rytířem Václavem Skuhrovským z Skuhrova r. 1569 byl pozván též arcikníže Ferdinand. (Sbírka Dobřenského a v zem. arch. tamní listkový rejstřík výpisů z cizích archivů.)

⁹²⁾ Sněmy České V, 119.

⁹³⁾ D. Z. m. č. 77 l. G 22.

⁹⁴⁾ D. Z. m. č. 112 l. P 90, č. 101 l. M 22, č. 112 l. B 19.

⁹⁵⁾ D. Z. m. č. 104 l. E 1.

⁹⁶⁾ Sedláčkův Místopis. slov. str. 923.

mek nejen Chlumů z Chlumu, ale i celého kdysi tak četného rodu pánů z Chlumu, erbu stupně.

Dnes již můžeme říci, že to byl úsudek předčasný. Nelze nám ještě vše, co v té příčině nového víme, dopodrobna doložit, není však pochyby, že v té době, kdy rod pánů a vladyk z Chlumu *domněle* vymřel, žilo ještě mnoho potomků tohoto rodu a mezi těmito i potomkové oné hlavní rodové větve, Chlumů z Chlumu. Tak žil ještě v době Adama Mstidruha na Moravě jakýsi vladyka Volf Chlum z Chlumu, o němž není známo, jak byl s Adamem Mstidruhem zpříbuzněn. On zemřel arcíř před ním a to r. 1598, na cestě, když se z Moravy do Čech vracel,⁹⁷⁾ nevíme ale, jak byl tehdy stár a byl-li ženat nebo svobodný, a zanechal-li po sobě rodinu nebo ne. Při vši pílí nebylo nám také možno zjistiti, zdali starší Chlumové z Chlumu neměli četnější mužské potomstvo, než nám je známo. Nikdo nemůže na př. tvrditi, že Mstidruh III. měl vskutku *jen* syna Herše I., tento *jen* syna Mstidruha IV., týž zase *jen* syna Herše II. a Hereš II. *pouze* syna Smila I. Teprve téhož synem Heršem III. je vyzkoumaný rodokmen pravděpodobně úplný, avšak i ještě v této části rodokmene nejsou vyčtení všichni potomci ženského pohlaví⁹⁸⁾ a synové v mladém věku zemřeli. Již po smrti bohatého Mutiny I. z Chlumu upadali jeho potomkové na statku Dobrovickém vždy více a více v chudobu a poklesli následkem toho ze stavu panského do stavu vladyckého, aniž lze říci, který z nich byl první, jenž nebyl již pánem, nýbrž jen vladykou. Za takových průkazně trudných hmotných poměrů nemohli shora uvedení páni Dobrovičtí, pakli měli četnější rodiny, všechny potomky na svém *rodném* statku zaopatřiti a tak byli, pravděpodobně, přemnoží z nich nuceni, hledati si svou výživu jinde. Některým se podařilo, získati si zaopatření svému stavu přiměřené a založiti nové odbočky svého rodu, které svého zděděného šlechtického stavu mohly snad ještě dále užívati, jak z dole ^{99a)} uvedeného příkladu poznáme, avšak jiným, méně dovedným a šťastným, nezbylo snad ani k tomu dosti prostředků, pročez je možné, ba pravděpodobné, že si zakoupili jen dvory a grunty selské, nebo domy a domečky v malých městech a městečkách. Takovou úplně chudlou, anebo — jak ji páni šlech-

⁹⁷⁾ Zemský archiv v Praze. Listkový rejstřík výpisů z cizích archivů a sbírka Dobřenského.

⁹⁸⁾ Tak byla na př. Kateřina z Chlumu, první manželka r. 1584 Jiříka z Valdšteina a na Hostinném, Anna z Chlumu r. 1566, manželka Mikuláše Pecingara z Bydžín na Nechanicích, Ludmila z Chlumu r. 1587, manželka Ladislava Krabice z Veitmile v Hoře Kutné, Eliška z Chlumu r. 1564 ř., manželka Bavora Chvalkovského z Hustiřan, Barbora z Chlumu r. 1580, manželka Albrechta Raubenhaupta ze Suché.

tici kdysi pojmenovávali — „schlapněnou“, šlechtickou rodinou byla prý selská rodina *Mutinů*, kteráž v 17. a 18. stol. kvetla na panství Dobrovickém, nejprve v městysi *Žerčici*, pak i ve vsích *Ctiměřicích* a *Kobylnici*. Pod čarou^{99b)} uvádím, co nám o této rodině ze Sládečkových Pamětí, z archivu města Dobrovice, z tamních farních matrik a ze Šimákových Zpovědních seznamů je právě známo. Ihned nám byla nápadná jména míst, kde tito Mutinové žili. Právě v Žerčicích a Ctiměřicích dospěl zase k většímu majetku jeden z posledních Chlumů z Chlumu, Zikmund ml., a to jako zeť tehdejšího pána Žerčického a Ctiměřického (viz vývody na str. 61). Není tu pravděpodobno, že se k tomuto Zikmundovi o pomoc hlásili jeho v okolí usedlí zchudlí příbuzní, nezaopatření potomkové buď již jeho předků anebo jeho soudobých nemajetných strýců, jako na př. oněch dvou bratrů, Mikuláše a Herše z Chlumů, kteří po prodeji Dobrovic a po smutném konci svého dobrodince Václava Budovce, neměli vůbec nějakého rodinného přístřeší?

Nepochybujeme tudíž, že dotčení selští Mutinové pocházeli vskutku od nějakého Mutiny z Chlumu,¹⁰⁰⁾ snad již od Mutiny II. z r. 1356 anebo od jiných, nám buď již známých anebo dosud neznámých Mutinů, jichž bylo v 15. a 16. stol. právě jen v rodě vladyk z Chlumu celá řada, jenže dnes není úplně zjištěno, zdali svého času příslušeli k hlavnímu odvětví rodu anebo k jedné z rodových odboček, kterýchž bylo již v 15. století několik, jak dříve již bylo pověděno.

Nejstarší a nejslavnější odbočkou byli nesporně *Lacembkové*

^{99a)} K potomkům Dobrovických vladyk z Chlumu náležel nad vši pochybu Jan Pancíř z Chlumu, jenž v l. 1452—1475 býval purkrabím na Mladé Boleslavi a jenž držel u Dobrovic ve vsi *Kosořicích* kmetský (*selský*) dvůr. Na pečeti z r. 1453 se psal „z Kosořic“, na druhé z r. 1480 „z Chlumu“. I erb jeho (stupeň) potvrzuje tuto rodovou příslušnost. (Sedláčkova Heraldika II, 135, Sládeček str. 516. Své příjmení Pancíř obdržel asi z nějakého dobrodružství, žertovně vzpomínkou na loupežného rytíře Jana Pancíře ze Snojma z doby císaře Karla IV. (Přir. o něm Knotke: Gesch. des Oberlausitzer Adels str. 407 a „Besídka pro zábavu a poučení“ roč. 1879 č. 50. Potomek tohoto starého rytíře Pancíře, Mikeš Pancíř ze Snojma měl r. 1443 v erbu štít polovičný, v prvé polovici úzký pruh. (Sedláčkova Heraldika II, 224).

^{99b)} V l. 1632—1654 držel v Žerčici, tehdy ještě městysi, potom vesnici, větší sousedský grunt Jiřík Mutina a zemřel tam jako stařícký kmet r. 1675. Grunt zdědil po něm syn Martin Mutina a seděl na něm ještě r. 1697. Týž měl několik synů, z nichž nejstarší Jiřík Mutina žil r. 1673 v sousední vsi Kobylnici, ale r. 1676 v Žerčici zemřel. Jiní zemřeli v mladém věku a vedle nich také několik dcer. Syn Tomáš usadil se v Ctiměřicích a vnuk Václav Mutina po synu Václavovi v podhradí Chlumu, ve vsi Chlumku, kde r. 1721 zemřel byv 40 let stár.

¹⁰⁰⁾ Tuto domněnku projevil již mladý nadaný rodopisec bavorský

z Chlumu. Kolébkou jejich byl hrad Lacenbok u vsi Soběboře v okrese Ledebčském, a zakladatelem jeho byl, dříve již zmíněný (viz str. 55), starší syn Mutiny I. z Chlumu, Jaroš, jenž se r. 1350 po prvé po něm psal. Erbem svým náležel určitě k rodu pánů z Chlumu. Známe několik jeho pečeti z l. 1350—1366.¹⁰¹⁾ Uvedli jsme na cit. straně, že Jaroš hrad postavil na gruntech zděděných po strýci Arklebovi, nevlastním bratru jeho otce Mutiny I., a to v přímém sousedství tehdejších sídel svého vlastního bratra Mstidruha z Chlumu, vesnic Vrbky a Sačan. Poněvadž obě tyto vesnice tvořily později součást sousedního statku *Dobrovítov*, kdež stál již předtím starý klášter jména *Dobrovice*,¹⁰²⁾ svádí nás to k domněnce, zdali i tyto Dobrovice v Časlavsku nebyly založeny a pojmenovány od pánů Dobrovických v Bole-slavsku a v tomto mínění utvrzuje nás ještě udání Sedláčkovy, že před r. 1363 náležela část Dobrovítova k hradu Chlumu.¹⁰³⁾ Bude-li kdy možno, tuto domněnku blíže doložit, pak bude třeba klásti si otázku, neměl-li v té krajině již větší majetek Jaroš z Chlumu, děd Jaroše Lacenboka. Tento sám byl zdatnější než jeho bratři. Již r. 1354 bylo mu svěřeno důležité jednání. Býval tehdy „*poslem mezi českým králem Václavem a moravským markrabím Joštem*“.¹⁰⁴⁾ Na Moravě měl jistě veliké známosti, neboť opatřil tam svým synům a vnukům od biskupství olomouckého lénny statky. Sobě si vybudoval větší majetek hlavně v Čechách. Sotvaže si postavil hrad Lacenbok, získal v sousedním kraji chrudimském statek *Lipoltice* u Přelouče a u Libáně a Nasavrck hrad *Stradov*.¹⁰⁵⁾ Pak založil u Chrudimě ve vsi *Svidnici* klášterec, jenž byl přidělen ke klášteru Pračovskému a stal se s tímto příslušností bohatého kláštera *Podlažského* u Chrudimě.¹⁰⁶⁾ Oba hrady, Lacenbok a Stradov, dědil po něm syn *Jindřich* Lacenbok z Chlumu,¹⁰⁷⁾ a protože tomuto patřila také Svidnice,¹⁰⁸⁾ činil si Jindřich později nároky na veškeré zboží kláštera Podlažského, jež mu král Václav r. 1401 také zapsal.¹⁰⁹⁾ Té doby byl Jindřich

G. Barton ve své letos nákladem Bavorského zemského rodopis. spolku v Mnichově vydané rodinné kronice „Bartoniczek-Barton-Helwig“ str. 25.

¹⁰¹⁾ Viz v Sedláčkově Heraldice II. 135.

¹⁰²⁾ Palackého Popis král. Č. str. 187—188.

¹⁰³⁾ Sedláčkův Slov. str. 144. Sedláček myslel tu ovšem spíše na Slavatův hrad Chlum u Zbyšova.

¹⁰⁴⁾ Pilnáček: Staromor. rodové str. 25, 33, 151, 205, 244 a j.

¹⁰⁵⁾ Sedláčkův Slov. str. 547, 722, 633, 854.

¹⁰⁶⁾ Tamtéž str. 833.

¹⁰⁷⁾ Viz pozn. 105 a v cit. Slov. též str. 496 a přír. Ottův Nauč. Slov.

XV. 530—531.

¹⁰⁸⁾ D. D. č. 33 I. 283.

¹⁰⁹⁾ Sbírka Sedláčkovy, heslo Lacenbok.

i v držení nedalekého hradu *Potšteina*, který mu týž král r. 1396 zastavil a l. 1401 znovu připsal.¹¹⁰⁾ Potštýnem vládl potom ještě dlouhá léta až do r. 1409¹¹¹⁾ a připomíná se v různých listinách z té doby, co jeho držitel.¹¹²⁾ Jako zámožný šlechtic stál v táboru mocné tehdy panské Jednoty, byv beztoho i původem svým příslušníkem stavu panského. Při tom se těšil jak přízni krále Václava IV. tak i císaře Zikmunda, v jehož služby vstoupil.¹¹³⁾ R. 1414 doprovázel z rozkazu krále Václava mistra Jana Husa do Kostnice a to s panem Václavem z Dubé a se svým strýcem *Janem Kepkou z Chlumu*, o němž později řeč bude. Z Kostnice vydal se s Janem Kepkou na cestu do Říma k papeži, aby si od něho vyprosil další ochrany pro svého svěřence, jehož si, ačkoliv byl upřímným katolíkem, velice vážil. Mezi tehdejšími přimluvčími za Husa byl též děd pozdějšího krále Jiřího z Poděbrad, Boček z Kunštátu a z Poděbrad, s nímž a s jehož potomky býval Jindřich Lacenbok velmi spřátelen. Zprostředkoval r. 1407 též Bočkovu smlouvu s tehdejším biskupem Litomyšlským.¹¹⁴⁾ Stálá účast na tehdejších pohnutých událostech připravila však Jindřicha časem o veliké jeho jmění. Proto asi postoupil již r. 1409 hrad Stradov vladykovi Blehovi z Lipky.¹¹⁵⁾ Téhož roku přišel také o své příjmy z panství Potštýnského, které mu král Václav odňal a královně Žofii zapsal.¹¹⁶⁾ Jindřich zůstal ale přesto králi věrným a zavázal se mu 5. dubna 1410 k další službě s třemi kopími.¹¹⁷⁾ Asi kol. r. 1415 prodal též hrad Lacenbok¹¹⁸⁾ a když l. 1421 Táborité dobyli klášter Podlažský, poplenili i jeho tamní statky.¹¹⁹⁾ Nevíme ani, kde Jindřich potom své stálé sídlo měl, ale ještě r. 1421 všeho majetku takřka zbaven, nepřestal politice hověti, a tak čteme jeho jméno v řadě českých katolických pánů, kteří tehdy na obecném sněmu v Čáslavi rokovali.¹²⁰⁾ To je také poslední zpráva, která se nám z jeho čínorodého života zachovala. Zdá se, že krátce potom zemřel.¹²¹⁾ Neznáme bohužel jméno jeho

¹¹⁰⁾ Tamtéž.

¹¹¹⁾ Sedláčkův Slovník str. 721—722.

¹¹²⁾ Tatrovy Soudní akta konsistoře Pražské III, 310.

¹¹³⁾ Vilém Altmann: Regesta Imperii, XI. (Urkunden des Kaisers Sigismund). N: 1940, 1952, 2149, 151, 9034, 5074, 258, 413.

¹¹⁴⁾ Tadra: Soudní akta konsistoře Praž. V, 407.

¹¹⁵⁾ Sedláčkův Slovník str. 833, Památky arch. VII. 352.

¹¹⁶⁾ Sedláčkův Slov. str. 721.

¹¹⁷⁾ Archiv Český VI, 16.

¹¹⁸⁾ Sedláčkův Slov. str. 496.

¹¹⁹⁾ Tamtéž str. 707.

¹²⁰⁾ Ottův Nauč. Slov. XV, 530—531, J. Malý: Vlastenecký slovník histor. str. 232.

¹²¹⁾ Přír. jeho životopisy v těchto slov. i v Riegrovu Nauč. Slovníku.

první manželky a také o jeho potomcích máme jen zprávy kusé a nedostatečné. R. 1387 uzavřel spolek na jisté zboží na Moravě s Bernartem *Hechtem* ze Slavňova a r. 1405 vyplatil jeho vdově Anežce Hechtové z Šunvaldu její věno.¹²²⁾ Byl tudíž s rodem Hechtů ze Slavňova asi nějak sešvagřen, ale že by se byl tehdy s Bernartovou vdovou Anežkou sám byl oženil, není pravděpodobno. Spíše bychom soudili, že Anežka byla dříve než se za Bernarta provdala, vdovou po Jindřichovu otci Jaroši Lacenboku anebo vdovou po nějakém bratru Jindřichově, neboť tento nebyl asi jediným synem Jarošovým, i když o tom z pramenů ničeho nevíme. Sedláček míní, že Jindřich byl oženěn s dcerou vladky Bleha z Lipky, jemuž r. 1409 hrad Stradov postoupil, a že pak erb svého tchána spojil se svým. Známe pečeť Jindřichovy z l. 1306—1410, ale jen pečeť z r. 1410 vykazuje v erbu přídavek, jenž na erb Blehův připomíná.¹²³⁾ Štít je křížem rozdělen, v 2. a 3. poli je erb rodinný (stupeň) v 1. a 4. poli kohout, erbovní znamení přemnohých rodů českých i moravských a zejména též vladk z Lipky. Tento rozmnožený erb Jindřichův je též v barvách vyobrazen v knize Oldřicha z Reichenthalu (popisání sněmu Kostnického).¹²⁴⁾ Je tedy pravděpodobno, že Jindřich tuto změnu erbu provedl teprve r. 1409, když hrad Stradov Blehovi z Lipky postoupil a s jeho dcerou (již jako vdovec?) se oženil. Což se pak Jindřichových potomků týče, udává Dr. Sedláček v jeho životopisu (Ottův Nauč. slov.), že Jindřich měl dva syny, *Jindřicha* a *Jana*, kteří v l. 1426—1437 na jednom dvoře ve vsi Sedlišťkách na biskupském panství Litomyšlském seděli. Ve své sbírce ve stát. vydavatelském ústavu v Nár. museu nalézá se však Sedláčkovou rukou psaný záznam: 1397—1404 Henricus et Johannes, *orphani* Wenceslai Lacenbok de Chlum. Kdo tedy byl tento *Václav* Lacenbok? Mohl to býti Jindřichův nám odjinad neznámý bratr anebo jeho syn z prvního manželství, snad onen Lacenbok, jenž byl buď před anebo po Bernartovi Hechtovi oženěn s Anežkou z Šunvaldu, dříve zmíněnou. O Václavových synech Jindřichovi a Janovi, kteří v l. 1397—1404 byli podle Sedláčkova udání ještě sirotci (*orphani*), není v Sedláčkově sbírce více zmínka. J. Pilnáček udává ale ve svém díle „Staromoravští rodové“ str. 233, že Jindřich Lacenbok držel v l. 1410—1413 moravské statky od biskupství olomouckého a sice na Moravě statek Čeviče, v Čechách statky u Pardubic ve vsích Opočinku, Barchově a Bezděkově a když r. 1413 zemřel, že měla

¹²²⁾ J. Pilnáček: Staromorav. rodové str. 233, 266, 452.

¹²³⁾ Sedláčkova Heraldika II, 135.

¹²⁴⁾ Kolářova Heraldika I, 103, 76; Rkp. XVI. A 17 v univ. knihov. pražské.

veškerá tato léna zase zpět připadnouti biskupství olomouckému, že si však statek Čeviče r. 1413 vyprosil *Boček* Lacenbok. Z toho soudíme, že Jindřich r. 1413 zdánlivě zemřelý byl asi totožný se synem Václavovým, totiž oním Jindřichem, který r. 1397-1404 byl ještě nedospělý, sirotek (orphanus). Protože jeho léna měla zpět připadnouti olomouckému biskupství, zemřel asi bez vlastních mužských dědiců a Boček Lacenbok, jenž pak přece léno v Čevici rodině udržel, byl buď jeho třetí mladší bratr nebo spíše ještě starší syn slavného Jindřicha z téhož prvního nám neznámého manželství, pokřtěný po Jindřichovu příteli a příznivci Bočkovi z Kunštátu a z Poděbrad. Jan pak, druhý syn Václava, byl asi onen Jan Lacenbok z Chlumu, který podle udání Pilnáčkova držel na Moravě osadu Houserovu Lhotu u Bystřice nad Hostinným, nyní již zaniklou.¹²⁵⁾ Avšak tu zase nastává nová záhada. Lhota, neboli Lhotka Houserova neležela a neleží na Moravě, nýbrž kvete pod jménem Housersko dodnes v Čechách.¹²⁶⁾ A nejen to! Také osada Čivice leží v Čechách u Pardubic v přímém sousedství vesnic Opočinek, Bezděkova a Barchova, v nichž byla podle Pilnáčka a Sedláčka ona olomoucká léna¹²⁷⁾ a Sedláček ve svém Mistopisném slovníku str. 121 dokonce tvrdí, že i tyto české Čivice byly odedávna panstvím biskupství olomouckého. Nemýlil se snad Pilnáček s Čivici českou? Otázka ta je pro výzkum rodokmenu Lacenboků a rozrodu Mutinů veledůležitá, neboť v české Čivici byli držitelé tohoto manství v l. 1389—1400 *Hereš* a Vilém¹²⁸⁾ a obě tato jména připomínají v souvislosti s údaji o držitelích olomouckých lén v Opočinku, Bezděkově a Barchově nápadně na tatáž osobní jména v rodokmenech Chlumů z Chlumu a Kepků z Chlumu, s Lacenboky z Chlumu nejbližše spříbuzněných, jak ještě z dalších vývodů poznáme. K tomu se druží dnes ještě jiná okolnost. U Pardubic nedaleko Opočinek, Čivice, Bezděkova a Barchova jsou dvě osady jména *Mateřov* a obě drželi po r. 1404 *Vilém Kepka* z Ostrožna, pak vladykové z *Lacenboku*, z Dubna a vladykové z Turovic a z Chlumu,¹²⁹⁾ o nichž později řeč bude. Nenáležel tedy tento Vilém Kepka k rozrodu Chlumů z Chlumu? Příjmení „Kepka“ s přídomkem „z Chlumů“ užíval za času právě dotčeného Viléma

¹²⁵⁾ Pilnáček: Staromorav. rodové str. 233, 266, 452.

¹²⁶⁾ Sedláčkův Slovník str. 517, Palackého Popis král. Č. str. 288.

¹²⁷⁾ Sedláčkův Slov. str. 669, Palackého Popis str. 171—172.

¹²⁸⁾ Sedláčkův Slov. str. 121.

¹²⁹⁾ Tamtéž str. 590—591. Po které osadě Ostružno onen Vilém Kepka se psal, nebylo dosud rozluštěno. Jedna osada tohoto jména ležela v Bydžovsku na panství Velišském, druhá v kraji Čáslavském u Chotěboře.

Kepky z Ostružna jeden z nejslavnějších Čechů doby husitské, *Jan Kepka z Chlumu*. Ve svém „Vlasteneckém slovníku historickém“ píše o něm Jakub Malý, člen České učené Společnosti, na str. 232 doslovně: „Jan Kepka z Chlumu šlechtitný přítel a obhájce Jana Husa, obdržel r. 1414 od krále Václava IV. rozkaz, aby s Václavem z Dubé a Jindřichem Lacenbokem doprovodil Husa do Kostnice a o jeho bezpečnost se staral. Po příchodu svém do Kostnice šel ihned s Jindřichem Lacenbokem k papeži, žádaje ochrany pro svého svěřence. Když pak Hus 24. listopadu proti všem slibům byl uvězněn, spěchal Jan opět k papeži a před shromážděním z věrolomností jej vinil, hroze probuditi celý svět proti těm, kteří ruší listy majestátu císařského. Mimo to věc tu oznámil hned císaři Zikmundovi, který byl na cestě ke sboru a přibil k rozkazu jeho na dveře hlavního chrámu písemnou protestaci. Když Jeronym přišel za Husem, prosil ho, aby se spasil útekem, ale v hájení Husa neochaboval, podal s četnými pány protestaci a když Hus před sborem stál, vydával mu Jan nejkrásnější svědectví a prosil Husa, aby se sboru podal... Naposled se připomíná, co pán na Pikli roku 1421.¹³⁰⁾ Jakub Malý, Palacký a ještě jiní novodobí historikové čeští neměli správný názor o původu rodu Kepků z Chlumu a nevěděli nic bližšího o dalším osudu tohoto slavného Kepky a jeho nejbližších příbuzných. J. Malý píše, že pocházel ze staré vladycké rodiny a že od jeho bratra Diviše Viléma vzali svůj původ Slavatové z Chlumu a Košumberka. Tohoto mínění byli totiž všichni naši starší rodopisci a dějepisci. Byl to arcitř ohromný omyl, k němuž byli svedeni tehdejšími bájemi o Slavatách a hlavně tím, že jeden z rodu Slavatů, dotčený Diviš Vilém, týž, jenž byl věrný přívrženec strany podobojí a r. 1621 za to mečem katovým skončil, si z neznámé příčiny oblíbil též příjmení Lacenbok.¹³¹⁾ První, kdo na zcela jiný původ Kepkův upozornil, byl náš nezapomenutelný průkopník českého rodopisu, Dr. Aug. Sedláček, ale i on nemohl již své výzkumy doplniti a uplatniti. Podle záznamů v Sedláčkově sbírce, pocházel Jan Kepka z Chlumu z rodu vladyk ze Svojkova u Haidy v Litoměřicku a byl syn „Henzlina“ ze Svojkova, jenž se původně „ze Svojkova“,

¹³⁰⁾ Přír. k tomu podobné vypravování v Čes. Dějinách Palackého a j.

¹³¹⁾ Diviš Slavata nedržel také nikdy hrad Lacenbok a podobně nebyl ani jeden Lacenbok z Chlumu v držení Slavatovského hradu Košumberka. Jindřich Lacenbok z Chlumu nazývá se sice jednou, a to v pramenu německém k r. 1390, „gesessen zu Koschumberg“ (sbírka Sedláčkova), ale vskutku mu hrad Košumberk nikdy nepatřil. Diviš Slavata, zvaný Lacenbok, byl syn Jindřicha, vnuk Diviše a pravnuk Slavaty z Košumberka a držel Košumberk. (Přír. Sedláčkův Slov. 446.)

ale od r. 1389 „z Chlumu“ psal. Týž Henzlin měl prý krom Jana Kepky ještě dva syny *Petra* a *Viléma*. Petr se připomíná jako bratr a dlužník Jana Kepky z Chlumu a na Svojkově v listině z 3. července 1416 a kde Petr kdysi sídlil, dokazuje zápis v Deskách Dvorských č. 33, str. 286. Tam se praví, že tvrz v Běrunicích u Sobotky držel kdysi *pán Petr z Turovic Kepka*. Vilém z Chlumu nazývá se bratrem statečného rytíře Jana Kepky (strenui militis Joannis Kepka) v listině z r. 1405, s druhým titulem „odjinad ze Svojkova“ připomíná se teprve, když dědil po svém bratru Janu tvrz Svojkov a její příslušnost ves Heřmanice, z níž r. 1425 prodal 8 kop. gr. platu v Heřmanicích (Archiv Český XXVI, 379) Svojkov a Heřmanice (ves u České Lípy) uvádějí se v Deskách Dvorských (č. XV, l. 85) ještě r. 1439 co bývalé dědictví nebožtíka Jana Kepky z Chlumu a že Jan z Chlumu toto dědictví měl po svém otci Henzlinovi ze Svojkova, je dokázáno listinou ze dne 18. března 1402 a zápisem z 14. ledna 1416.¹³²⁾ Na oné listině z r. 1402 visí pečeť Jana z Chlumu a pečeť vykazuje *štíť polovičný, surchu modrý, od zpodu bílý a přes celý štít červeného lva* (viz Sedláčkovu Heraldiku II, 135). To vše zjistil již Sedláček a doklady o tom lze nalézt i v jeho nevyčerpatelné sbírce.

Sedláček též upozornil, že téhož erbu, jako Jan Kepka z Chlumu, byli vladykové z Citova a z Račiněvsí, další důsledky z toho však již nevyvedl.

K otázce historicky tak zajímavé přispíváme nyní následujícími výklady a doufáme, že budeme porozuměni:

Páni nebo vladykové z *Citova* erbu shora popsaného měli své rodné sídlo v Citově u Mělníka a jejich tamní předek byl *Byčen* z Citova, jenž se připomíná v l. 1295—1318. Potomci Byčenovi seděli tu až do r. 1458. K nim příslušel i Hynek biskup Ladmírský.¹³³⁾ Týž Byčen z Citova anebo jeho syn Byčen založil r. 1328 novou ratolest svého rodu a to na tvrzi *Račiněvsi* u Roudnice. Byčenovi následovali na této tvrzi r. 1364 Ješek z *Vinařec* (Vinařic), pak *Řehník*, Smil, Rudolf, r. 1371 opět Řehník, Jetřich, Smil atd.¹³⁴⁾ Dříve bylo uvedeno (viz str. 56), že v téže době, co se připomíná Byčen jako pán na Citově a Račiněvsi, byl Byčen též spolujeditelem statku Vinařického u Dobrovic a tam společník (zeť) Mutiny I. z Chlumu a z Dobrovic. Tento Byčen psal se 1320, ale i později ještě, „z Vinařic“ a protože By-

¹³²⁾ Viz tento zápis v Emlerových „Reliquiae tabularum terrae II, 124 a přír. též české vydání „Zbytky desk zemských“ I, 598.

¹³³⁾ Sedláčkův Slov. str. 99 a Sedláčkova Heraldika II, 106, 135.

¹³⁴⁾ Sedláčkův Slov. str. 745—746 a téhož Heraldika II, 207.

členovi z Račiněvsi následoval na Račiněvsi Ješek s přídomek „z Vinařic“, není pochyby, že všichni tři Byčenovi byli buď totožní anebo aspoň stejného rodu. Na Račiněvsi vládl po Ješkovi z Vinařic vladyka osobního jména Řehník, potom nějaký Smil, s kterýmžto jménem se často setkáváme i v rodokmenu Chlumů z Chlumu. Řídké osobní jméno *Řehník* bylo oblíbeno v rodě pánů z *Dražic a Litovic*, kteří měli na modrém štítě tři vinné listy.¹³⁵⁾ Zakladatel hradu Dražic u Nových Benátek v Bolešlavsku, bratr to Jana III., biskupa pražského, sám se nazýval Řehník¹³⁶⁾ a měl vedle syna Jana také syna Řehníka a po tomto synu vnuka jména *Mutina*, jenž r. 1320 seděl na hradu Lipnici, kdežto téhož starší bratr Jan držel po svém otci Řehníkovi Nové Benátky v sousedství pánů z Chlumu u Dobrovic.¹³⁷⁾ To vše přesvědčuje, že mezi pány z Chlumu na Dobrovici a Vinařicích s jedné a držiteli statků Citova, Račiněvsi a Dražic bývaly již na počátku 14. stol. úzké příbuzenské styky. Jak došlo pak k oné příbuzenské spojce s držiteli *hradu Svojkova* v Litoměřicku? První zpráva o tomto hradu pochází z r. 1370 a jeho první držitel byl vladyka *Ješek*.¹³⁸⁾ To byl patrně též Ješek, jenž r. 1364 na Račiněvsi následoval Byčenovi a užíval přídomek „z Vinařic“. Rok po Ješkovi (1371) seděl na Svojkově zase již jiný mladý držitel, ježž dotyčný pramen nazývá „*Vňoučkem z Chlumu*“.¹³⁹⁾ Jméno Vňouček nebyto jistě jeho osobní jméno, nýbrž pouze přezdívká, pod níž byl tehdy znám otec Jana Kepky, dříve dotčený *Henzlin z Chlumu*,¹⁴⁰⁾ jenž Svojkov průkazně držel od r. 1380—1389 a dvou titulů „ze Svojkova“ a „z Chlumu“ užíval (viz str. 69). Tuto přezdívkou „Vňouček“ vykládáme následovně: Ješek z Vinařic, 1364 na Račiněvsi byl asi starší syn Byčena z Vinařic a Račiněvsi, zetě Mutiny I. z Chlumu na Dobrovici a dostal na svůj díl po dědovi Mutinovi hrad Chlum. Když však dědici Mutinovi po smrti jeho syna Mutiny II. (1356) do rodinných statků znova se dělili (viz napřed str. 55) byl Mutinovu mladšímu vnučkovi po přeslici Henzlinovi náhradou za Chlum přislíben nový hrad Svojkov. Soudíme, že náš výklad je správný, neboť Henzlin a jeho sy-

¹³⁵⁾ Sedláčkova Heraldika II, 116.

¹³⁶⁾ Týž zemřel r. 1279. Biskupem pražským byl též jeho starší syn Jan z Dražic, povýšený k té důstojnosti pod jménem Jana IV. r. 1301, jeden z nejslavnějších biskupů pražských.

¹³⁷⁾ Sedláčkův Slovník str. 165, 547.

¹³⁸⁾ Tamtéž str. 856.

¹³⁹⁾ Tamtéž.

¹⁴⁰⁾ Jméno Henzlin prozrazuje, že to byl mladík (vňouček), neboť je to zkratka jména Hans, Hansl = Jan, Janoušek.

nové nemohli se po jiném Chlumu, než po onom u Dobrovic psáti, protože nikomu z nich jiný Chlum nepatřil. R. 1402 se Henzlinovi synové do jeho pozůstalosti rozdělili.¹⁴¹⁾ Jako syn Jan Kepka z ní jistou sumu peněz dostal — to potvrzuje ona listina z r. 1402, na níž jeho pečeť visí — byly patrně i díly druhých synů vyplaceny a to Janem Kepkou samým, jenž pak za to hrad Svojkov s jeho příslušenstvím ve vsi Heřmanici a s osadou Pichli u Haidy (potom příslušnou k hradu Pirkšteinu) ujal, ale část tohoto zboží ve vsi Heřmanicích zase odprodal, jak svědčil 5. května 1424 jeho bratr „Vilém z Chlumu odjinad ze Svojkova“ (de Chlum alias de Svojkov).¹⁴²⁾ Když Jan dlel v Kostnici (4. dubna 1415) psal se ještě „z Chlumu a na Svojkově“ (Chvojkově)¹⁴³⁾ a Svojkov podržel až do své smrti, i když tam již nesídlil, nýbrž sídlo své do Pichli přeložil, po němž se naposled (1421) psal.¹⁴⁴⁾ Teprve po jeho smrti táhli se bratři Petr a Vilém na jeho pozůstalost, ale spor o ní nebyl ještě r. 1439 dokončen.¹⁴⁵⁾ O Vilémovi víme, že r. 1425 dne 12. ledna svůj díl v Heřmanicích již prodal, kde před a potom žil, dovíme se později. Ale i jeho a Janův bratr *Petr*, nesídlil za Janova života na Svojkově. Po smrti obou vydal vladyka Kuneš ze Sekyřic v kraji Bydžovském, jako tehdejší držitel tamní tvrze v *Běranici* svědectví, že tato tvrz patřila kdysi Petrovi Kepkovi.^{146a)} Avšak Kuneš nazývá Petra v tomto svědomí „*pán Petr z Turorovic Kepka*“. Byl to tedy vskutku Petr Kepka z Chlumu? Listinou, otištěnou v Archivu Českém, je dokázáno, že „Petr z Chlumu“ žil již r. 1400 v této krajině. Otto Bergov z Chlumce n. C., jenž Chlumec koupil r. 1397 od Štěpána z Opočna,^{146b)} prodal totiž 14. března 1400 poplužní dvůr v Novém Chlumu za 75 kop gr. Petrovi z Chlumu. Podle udání Sedláčkova drželi tvrz a farní ves Běrunici u Král. Městce v Bydžovsku r. 1404 jakýsi

¹⁴¹⁾ Když Jan Kepka 15. ledna 1399 přistoupil k straně krále Václava proti panské Jednotě, neměl, poněvadž otec jeho ještě žil, vlastního sídla a psal se pouze „Jan z Chlumu“ (Arch. Č. I, 61).

¹⁴²⁾ Teige, Základy starého místopisu hl. m. Prahy I/2 str. 870; Archiv Č. XXVI, 187.

¹⁴³⁾ Sedláčkova sbírka.

¹⁴⁴⁾ Archiv Český III, 227. Roku 1418 byl ale Jan též purkrabím králové na Mělníku a královna Žofie potvrdila mu 8. října 1418 rychtářství v městě Mělníku, jež koupil (Čelakovský, C. J. M. II, 1182 a Sbírká Jakubičkova v zem. arch. krabice II, heslo „z Chlumu“).

¹⁴⁵⁾ DD. č. XV, 1. 85.

^{146a)} DD. č. 33 str. 286.

^{146b)} O Štěpánu z Opočna z rodu Mutiny z Opočna viz vývody na str. 52. Štěpán prodal r. 1390 Opočno Pútovi z Častolovic, jenž také Kostomlaty získal, a koupil si Chlumec n. C., které však r. 1397 postoupil Ottovi z Bergova (Sedláčkův Slov. str. 668, 315).

vладыка Bernart, po téhož smrti r. 1412 jeho zeť Michael z Ježerova po r. 1415 „*Petr z Chlumu a z Turovic*“. Ale téhož bratr Jaroš z Turovic vpadl prý sem, ztekl tvrz a chtěl obě oprávněně dědičky tohoto statku po dřívějších držitelích vypuditi, než — zemřel a Petr jednu z těchto dědiček Elišku uznal za pravou majitelku.¹⁴⁷⁾ Jinými prameny se toto udání doplňuje: Petr z Chlumu a z Turovic prodal své zboží v Běrunici 6. prosince 1416 Jarošovi z Libče,¹⁴⁸⁾ avšak Jaroš z Libče mu ho 16. prosince 1416 v dluhu 190 kap. gr. zpět postoupil,¹⁴⁹⁾ načež „Petr z Chlumu a z Turovic“ Běrunice v týmž dluhu zavadil Ottovi Bergovi z Chlumce, jenž se tehdy po svém novém hradu (Trosky) již „z Trosek“ psal.¹⁵⁰⁾ Jaroš náhle pak zemřel a „*Petr rytíř bratr jeho*“ vpadl sem.¹⁵¹⁾ Potom ale vzdal se Petr svých nároků na Běrunice ve prospěch pravé dědičky a Běrunice získali od této vладыkové ze Sekyřic. Četnými těmito listinami a zápisy je tedy nad vši pochybu doloženo, že Petr Kepka z Turovic byl s Petrem Kepkou z Chlumu opravdu totožný. On se psal „z Chlumu a z Turovic“, ostatně i později a nejen to, on držel v Turovici též nějaký statek, od něhož jeho druhý přídomek byl patrně odvozen. Osobnost Petrova stává se v našich vývodech tak důležitou proto, že k jeho rodokmenu lze navázati ne méně než čtyry vладыky z Chlumu, kteří jméno Mutina užívali již co osobní ne-li rodinné příjmení. R. 1421, když Petr Běrunice už nedržel, byl týž purkrabím na hradě Lichtenburku.¹⁵³⁾ Tento starožitný hrad u Ronova v kraji Čáslavském byl od r. 1330 hradem královským, ale zastaven Štěpánovi z Tětína a potom pánům z Lipého. Císař Karel IV. jej vyplatil ale r. 1394 zase zastavil Štěpánovi z Opočna (viz pozn. 145). Po téhož smrti (1397) byl hrad opět vyplacen a zapsán královně Žofii. L. 1421 byl však dobyt Pražany (kališníky) a odevzdán pánu Hynkovi Krušinovi z Lichtenberka.^{154a)} V té době byl Petr z Chlumu určitě purkrabím na tomto hradu, zdá se však, že jím byl již za času Štěpána z Opočna. Sedláček aspoň udává, že to byl Štěpán z Opočna, který mu v Chlumci nad Cidli prodal tamní ves Nový Chlumec.^{154b)} Otto z Bergova, který Chlumec od Štěpána z Opočna r. 1397 koupil, potvrdil asi tuto koupi jen

¹⁴⁷⁾ Týž Slovník str. 20, Sedláčkovy Hrady V, 405.

¹⁴⁸⁾ DD. XXI, 66, Archiv Český III, 489.

¹⁴⁹⁾ DD. č. XXI, str. 110.

¹⁵⁰⁾ Tamtéž XXI, 99, Sbíрка Sedláčkova, heslo „Chlum“.

¹⁵¹⁾ DD. XXXIII, 291, Archiv Český III, 303.

¹⁵²⁾ Viz prameny v pozn. 147.

¹⁵³⁾ Fontes rerum Boh. V, 485.

^{154a)} Sedláčkův Slov. str. 543.

^{154b)} Sedláčkovy Hrady V, 196, 285.

jako nový pán Chlumce. Dříve jsme slyšeli, že Mutina I. z Chlumu, pán na Dobrovici, byl po přeslici bezpochyby přímý potomek Mutiny z Kostomlat, předka to Mutiny, Sezemy a Štěpána z Opočna, a že Dobrovičtí páni z Chlumu, když přešel hrad Kostomlaty do majetku Puty z Častalovic, vyvodili z toho příznačné důsledky (viz str. 53). Jeden z těchto důsledků bylo po našem soudu ono jmenování Petra z Chlumu purkrabím na hradě Lichtenburku. Štěpán z Opočna postoupil r. 1390 Putovi z Častalovic Opočno a koupil si Chlumec (viz pozn. 145) a když se pak r. 1394 stal zápisním pánem na hradě Lichtenburku, učinil asi Petra z Chlumu purkrabím tohoto hradu. Petr jím pak zůstal také po smrti Štěpánově (1397) za vlády královny Žofie, neboť ještě r. 1421 se nazývá „purkrabím králové na Lichtenburce“.¹⁵⁵⁾ Téhož roku stal se však pánem na hradu Lichtenburku vůdce vítězných Pražanů, Hynek Krušina z Lichtenburka, ale i ten ponechal Petra ve svém purkrabském úřadě.¹⁵⁶⁾ Petr mu obležený hrad bez bojů otevřel a získal si tím ještě větší přízně u nového pána Lichtenburského. Pán Hynek Krušina z Lichtenburka byl nejen velkým boháčem, ale i slavným vojévůdcem. Krom Opočna držel též hrad Kumburk, od r. 1419 byl hejtmanem bratrstva Orelského, s nímž r. 1420 táhl Praze na pomoc a po dobytí hradu Lichtenburku Pražany byl jmenován jejich prvním hejtmanem a hrad Lichtenburk byl mu svěřen. Z dvojího manželství, po prvé s Annou z Hazenburka, po druhé s Annou z Koldic, získal nové jmění a statky a z pozůstalosti po Putovi z Častalovic koupil též Kladsko, Minsterberk a Potštein. Po jeho smrti r. 1454 přišly arcíř všechny tyto statky do jiných rukou a jeho jediný syn Vilém ponechal si jen hrad Kumburk,¹⁵⁷⁾ o nějž Hynek Krušina svého času veliké boje měl. A právě v těchto bojích pomáhal mu jeho purkrabí na hradě Lichtenburce Petr z Chlumu a z Turovic. R. 1421, 25. ledna vydal Petr Krušinovi hrad Lichtenburk a když byl pak od Krušiny vyslán k ochraně jeho panství Kumburského byl na cestě z tamního hradu Bradlci od Krušinova protivníka Čěňka z Vartenberka, pána na sousedním panství Veliši, zajat.¹⁵⁸⁾ Po delší době ze zajetí propuštěn, usadil se na svůj statek v Turovici a připomíná se tam r. 1431, 3. července s titulem „Statečný rytíř Petr z Chlu-

¹⁵⁵⁾ Tamtéž a viz pozn. 153, „Petrus de Chlum, purgrarius *Reginae* in castro Lichtenburg“.

¹⁵⁶⁾ Tamtéž.

¹⁵⁷⁾ Viz Ottův Nauč. Slov. XVI, 8.

¹⁵⁸⁾ Sbírka Sedláčkova heslo „Chlum“ a viz též pozn. 153 a Sbírku Jakubičkovu v zem. archivě.

mu *seděním v Turovici*“ co svědek v listině tehdejšího rychtáře chlumeckého Petra ze Slupna.¹⁵⁹⁾

Jako držitele Turovic čteme ho pak v pramenech naposled r. 1433. Tehdy prodal Petr z Chlumu „residens in Turovic“ se svými syny *Václavem Mutinou* a Petrem své právo k věnu své zemřelé manželky Markéty ze Sobčic.¹⁶⁰⁾ Hynek Krušina z Lichtenburka poděkoval mu ale za jeho služby ještě před smrtí tím, že jeho právě dotčenému staršímu synovi Václavu Mutinovi dal za manželku svou dceru Annu.¹⁶¹⁾ Tato byla dříve manželkou vladky Jana Holce z Nemošic, jenž držel kol. r. 1417 u Kostelce n. Č. Lesy tvrz, ves a dvůr *Dobré pole*.¹⁶²⁾ Václav Mutina z Chlumu koupil tento statek od jeho důdiců, když se kol. r. 1433 s jeho vdovou Annou z Lichtenburka oženil,¹⁶³⁾ avšak podržel si statek jen 10 let. Dne 14. března 1447 ho zastavil *Slaviboru z Turovic, Zachaři ze Slivna* a dvěma jiným vladykům za 300 k. gr.¹⁶⁴⁾ Mezi tím se totiž udály veliké změny na Náchodsku. Po Putovi z Častalovic, jemuž krátký čas také Náchod patřil, stal se r. 1414 majitelem Náchoda pan Boček z Kunštátu a z Poděbrad, přítel Jana Kepky z Chlumu a Jindřicha Lacenboka z Chlumu. Bočkovi krátce na to (1425) následoval v Náchodě jeho syn Viktorin z Kunštátu, otec krále Jiřího z Poděbrad, a dvě léta po Viktorinovi Jan Holec z Nemošic, předchůdce Václava Mutiny z Chlumu v manželství s Annou z Lichtenburku. Avšak po smrti Holcově (1437) zmocnil se Náchoda zase Jan Kolda ze Žampachu.¹⁶⁵⁾ To vše mělo asi za následek, že se i Václav Mutina z Chlumu táhl na Náchod a že se stal věrným přívržencem Jiřího z Poděbrad, když si tento činil nároky na Náchod po svém otci Viktorinovi. Již r. 1444 pomáhal potomnímu králi se svými strýci *Vaňkem Mutinou z Chlumu, Jarošem z Chlumu a Jindřichem Kepkou z Chlumu*, o nichž později více řeč bude, při dobytí města Prahy¹⁶⁶⁾ a s těmito strýci a s Her-

¹⁵⁹⁾ Archiv Český III, 503. Zdá se tedy, že ještě r. 1431 byl v držení svého majetku v Novém Chlumu.

¹⁶⁰⁾ Archiv Český III, 508. Markéta ze Sobčic pocházela z vladycké rodiny usedlé v Sobčici, farní vsi a tvrzi u Hořic. (Sedláčkův Slov. 820.)

¹⁶¹⁾ Tamtéž III, 536, 550 a viz též rodokmen pánů z Lichtenburka v Sedláčkových Hradech V, 181.

¹⁶²⁾ Sedláčkův Slov., str. 139 a přír. pozn. 161.

¹⁶³⁾ Archiv Český III, 536, DD. XXV, 13.

¹⁶⁴⁾ DD. XV, 13.

¹⁶⁵⁾ Ludvík: Památky Náchoda, str. 20—23, Sedláčkovy Hrady V, 1—14, Hraše: Děj. Náchoda I.

¹⁶⁶⁾ Časopis Č. Musea roč. 1827, svazek III, str. 78—83. Přír. tamtéž str. 37—58 článek Palackého: Dobytí Prahy skrze p. Jiřího z Poděbrad. Jednota Poděbradská měla krátce předtím sjezd v Nymburce a r. 1456

šem z Chlumu stál před Prahou ještě r. 1448,¹⁶⁷⁾ ale 13. ledna 1449 byli pak ve vojsku Jiříka z Poděbrad v táboře Jiříkově jen jeho strýcové.¹⁶⁸⁾ Václav Mutina v boji buď zahynul nebo zemřel. Roku 1451 byl aspoň již nebožtíkem a syn jeho vdovy Anny z Lichtenburka z prvního manželství, Hlaváč Holec z Dobrého pole a z Nemošic požadoval věno své matky, jež na tvrzi v Dobrém poli v částce 500 kop gr. bylo zapsané.¹⁶⁹⁾ Václav Mutina nebyl již od r. 1447 v držení tohoto statku, protože ho zastavil Slaviborovi z Turovic, jak dříve bylo podotčeno. Hlaváč Holec však dostal, co žádal — nevíme arcíť od koho — a odkázal toto dědictví své dceři Dorotě, která je r. 1464 přes odpor svého bratra Martina Holce z Nemošic zapsala svému choti Slavatovi z Chlumu a Košumberka, tehdy hofmistru u dvora královského.¹⁷⁰⁾ (Dokončení v příštím sešitu.)

RODOPISNÉ ROZHLEDY.

Zajímavou a obsáhlou publikaci o rodu Kvěchů ze Zahrádky z pera historika a rodopisce Aug. Sedláčka (velká 8° hektograf) věnoval člen pan Josef Kvěch, práci důkladně konstruovanou, v níž shledáváme se s rodinnými spojitostmi, tak na př. s rodinou Krušinů ze Švamberka. —

„Časopis společnosti přátel starožitností čsl. v Praze“ publikuje rodopisný článek † Jana Hellicha, historika a lékárníka v Poděbradech o rodu Tateckých nebo Tatenických z Tatenic, usedlých na Poděbradsku poč. 17. věku. —

„Kutnohorské příspěvky“ VI. řada 1.—2. sešit, uveřejňují studii Josefa Šimka: „Jan st. Bořek Dohalský z Dohalic o Kutné Hoře“, kde uvádí majitele domů kutnohorských; z drobné šlechty to byli: Vencelík z Vrchovišť, Jan Smíšek z Vrchovišť, rytíř Kuneš Bohdan z Hodkova, Václav Hrabáně z Přerubenic a na Pečkách, Hynek Krabice z Weitmile. Spisovatel rozepisuje se o nemovitostech Dohalského v Kutné Hoře. —

Bartoniczek — Barton — Helwig“, Eine Familiengeschichtliche Skizze von G. Barton, München-Bamberg, zaslané autorem z Mnichova.

Autor pojednává o původu jména a jeho rozšíření, aby rozvedl rodovou linii od svých německých předků v Bavorsku k starším předkům v Čechách. Vychází od svého předka Jana Bartoníčka, prapraděda, narozeného 6. VIII. 1756 ve vsi Vinařicích (panství Dobrovice) u Mladé Boleslavi, který sloužil u kyrynsnického pluku Nassau-Üssingen. Oženil se s Markétou Dippolt-ovou, s níž vyženil statek v Merkendorfě a kde

dobyl pak král Jiří také požadovaný Náchod, postoupil ho ale svým synům Bočkovi a Viktorinovi.

¹⁶⁷⁾ Časopis Nár. mus. roč. 1827, sv. III, str. 82—83, a Paprockého Diachochus, čl. o rodu Sluzských z Chlumu.

¹⁶⁸⁾ Archiv Český V, 273—275.

¹⁶⁹⁾ Archiv Český III, 550.

¹⁷⁰⁾ Archiv Nár. Mus., Sběrka Palackého heslo „Chlum“.

zemřel 1820. Popisuje držitele panství Dobrovice od nejstarších dob; z nich nás zajímají zvláště držitelé v letech 1249—1545 rytíři z Chlumu (Chlum z Chlumu), jichž potomci žili na zboží až do 17. věku pod pouhým příjmením Mutina, jak jednotlivci této rytířské rodiny se nazývali. Na panském dvoře v Žerčicích r. 1651 uvádí se (Žerčice náležely k panství Dobrovice) ve sčítacím seznamu Jakub Bartoníček původem z Mladé Boleslavi. Autor probírá linii ze Žerčic, Jabkenic, z Charvát, Bartony, z Kosmonos, z Mladé Boleslavi, Litomyšle a České Třebové, zakončuje úvahou o původu Helvigů v Třebové.

Množství rodopisného materiálu podává „Sudetendeutsche Familienforschung“, kde snešena jest řada českých rodových jmen severních Čech. —

Mnoho látky a poučení neméně přináší pro české rodopisce „Blätter des Bayerischen Landesvereines für Familienforschung“, jichž ročníky věnoval nám pan A. P. Šlechta. Dar tím vzácnější, poněvadž tato revue dosud v žádné české knihovně se nenalézá.

Dne 28. září odhalena byla pamětní deska Václavu Břežanovi, zakladateli vědeckého rodopisu českého a archiváři rodiny pánů z Rožemberka a ze Švamberka v Břežanech u Postoloprta. Dr. Rejsa.

Kamil Krofta: Doktor Václav Mitmánek panu tatíkoví milému. Listy z let 1533—1553. Vydáno Blahoslavovou společností v Praze r. 1931. Spišovatel vyzdvihuje zde silnou osobu Mitmánka, jenž nar. as r. 1510 a umírá asi 1564, správně vystihuje rozdíl mravního názoru českých bratří a Luthera. Mravní názor Mitmánkův je jasnější a radostnější než středověký asketismus Č. Bratří, rovněž sympatická jest jeho myšlenka sjednocení všech evangelíků českých v jednu církev evangelickou. Knížka přináší též zprávy rodopisné rodiny Mitmánkovey se týkající, dále zajímavou zmínku o — dodnes existující rodině Perknovských (dnes usazená tato rodina v Ledči nad Sázavou). H. Perknovský byl jednotou československou vyslán r. 1530 s Mitmánkem na studie do Wittenberka. —

Dr. Matina.

Publikace redakci zaslané:

1. Kutnohorské příspěvky k dějinám vzdělanosti české V. řady sešit 1., 2., 3., VI. řady sešit 1. a 2.
2. Časopis společnosti přátel starožitností československých v Praze, ročník XXXIX (1931) č. 1., 2., 3.
3. Časopis rodopisné společnosti československé v Praze, ročník III. sešit 1.
4. Sudetendeutsche Familienforschung 3. Jahrgang, 1930—31, Heft 3., 4.; 4. Jahrgang, 1931—32, Heft 1.
5. Jahrbuch des deutschen Vereines für Familienkunde I. Jahrgang 1930.
6. Bartoniczek-Barton-Helwig; Eine Familiengeschichtliche Skizze von G. Barton (München, Bayer. Landesverein für Familienkunde).
7. „Blätter des Bayerischen Landesvereines für Familienkunde“, veškeré ročníky, 47 sešitů (dar pp. A. P. Šlechtý).

Z P R Á V Y S P O L K O V É

Po letních prázdninách konána byla členská schůze 4. listopadu s přednáškou Dra Jana Rejsy „Vývoj náboženských poměrů českých a toleranční patent“.

Náš milý a vážený člen pan Jaroslav Prošek-Uběnic a i naše Jednota byli postiženi bolestnou událostí, úmrtím štáb. kapitána pana Proška-Uběnice, 7. listopadu. K uctění jeho památky členové jednoty složili příspěvky ve prospěch Jednoty místo věnce. — Dne 8. listopadu položila Jednota věnec na mohylu na Bílé hoře přispěním a účastí pp. Josefa Kvěcha, Josefa Tamchyny, Ervína Kruchiny a Dra Jana Rejsy-Kolkovského s rodinou. — Mezi novými členy vítáme pana Ing. Bořkovce, podnikatele staveb z Prahy XII., a pana podplukovníka Karla Kunstáta. — Jednota účastnila se 29. listopadu zároveň s Kostnickou jednotou slavnosti konané na paměť snětí hlav českých pánů s mostecké věže Staroměstské. — *Za účelem správného vedení matrik žádáme veškerý pány členy Jednoty bez rozdílu, aby zaslali svoje přesné adresy předsednictvu. Příložené složenky použijie k vyrovnání příspěvků.* Jednatel.
